БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 291 (8511) | 1957 оной декабриин 13, пятница | Сэн 20 мүнгэн

Профсоюзай тоосоото суглаанууд юу харуулнаб

Мүнөө республика доторнай профсоюзна организацинуудай тоосоото-һунгуулиин суглаанууд, заводской, районно конференцинүүд боложо байна. Энэ ушар профсоюзна организацинуудай ажабайдалда угаа ехэ удхашанартай байһаниинь мэдээжэ.

Тоосоото-һунгуулиин суглаанууд, конференцинүүд профсоюзна органуудай хүдэлмэриин һайн талые тэмдэглэдэг, дутуу дундануудынь хурсаар шүүмжэлэн элирүүлдэг, тэрэниие зайсуулха үнэтэ дурадхалнуудые оруулдаг, эдэбхитэй шударгуу хүнүүдые профсоюзна органуудта дэбжүүлэн һунгадаг байна бшуу.

Республика дотор олонхи суглаанууд, конференцинүүд һайнаар, шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэл ехэтэйгээр үнгэрөө.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, олон местокомууд, заводской комитедүүд болон районно комитедүүд хүдэлмэреэ һайжаруулаа, МТС, совхоз болон эмхи зургаануудай, промышленна предприятинуудай үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана гэжэ суглаанууд, конференцинүүд дээрэ тэмдэглэгдээ. Тэдэнэй тоодо шэлэй заводой, гүрэнэй типографиин, сэмбын фабрикын болон бусад комитедүүд оролсоно.

Зүгөөр, профсоюзуудай олохон комитедэй хүдэлмэридэ ехэ дутуунууд элирүүлэгдээ. Профсоюзна зарим комитедүүд ажалшадай үүсхэл эдэбхиие үшөөл һулаар дэбжээнэ, социалистическэ мүрысөө дутамагаар хүтэлбэрилнэ.

Улан-Удын механизированнэ шэлэй заводто тоосоото-һунгуулиин ниитэ-заводской конференци декабриин 11-дэ болоо. Шэл гаргаха гүрэнэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ заводойнгоо коллективые элсүүлэн эмхидхэхэ зорилгоор заводской комитет горьтой хүдэлмэри хээ гэжэ профсоюзна конференци тэмдэглээ. Шэл гаргаха 11 һарынгаа түсэбые завод 102,6 процент дүүргээ. Шэлэй өөрын үные 0,3 процентээр химдаруулха уялга абаһан аад, арбан һара соо 1,8 процентээр доошолуулжа, 1323 мянган түхэригэй алмалта хээ. 11 һара соо түсэбһөө гадуур 139 мянган дүрбэлжэн метр шэл орондоо үгэһэн байна.

Тиихэтэй хамта, заводской комитедэй хүдэлмэридэ горьтой дутуунууд элирүүлэгдээ. Шэл гаргахада хаядаһанай гараха, шэлэй эбдэрхэ ябадалтай тэмсэлые заводской комитет дутамагаар эмхидхээ, гэр байра бариха хэрэгые һулаар хинадаг, физкультурно-спортивна хүдэлмэриие болон һайн дуранай бүлгэмүүдэй харилсан туһалалсаха кассын хүдэлмэриие һулаар хүтэлбэрилдэг гэжэ конференци тэмдэглэһэн байна.

Зэдын, «Забайкаллес» комбинадуудай, Улан-Удын модоной заводой болон бусад олон предприятинуудта тоосоото-һунгуулиин суглаанууд болон конференцинүүд шүүмжэлэл ехэтэйгээр үнгэрөө. Ажахын шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эндэхи профсоюзна комитедүүд багаар нүлөөлнэ. Социалистическэ уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэнь мүрысэгшэдтэ үшөөл өөдтэй туһаламжа хүргэнэгүй гэжэ хурса шүүмжэлэл болоһон байха юм.

Зүгөөр тоосоото-һунгуулиин профсоюзна зарим суглаанууд, конференцинүүд бэлэдхэл муутай байжа эмхигүйгөөр үнгэрнэ. Түмэр замай дүрбэдэхи отделениин райпрофсож энэ талаар ехэ дутуутай байба. Дорофеевский гэжэ разъездэ, Кижа станцида болоһон тоосоото-һунгуулиин профсоюзна суглаануудта бүхы хүдэлмэришэдэйнь оройдоол 20 процентнь хабаадаһан байна. Иимэрхүү баримтанууд ой модоной, саарһанай ба модо болбосоруулгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзна организацида үзэгдэһэн байна. Суглаанай болзор хойшолуулдаг баримтанууд бии. Иимэ ушар гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй, судна заһабарилгын заводой проторганизацинуудта үзэгдэһэн байгаа.

Тоосоото-һунгуулиин суглаанууд болон конференцинүүд дээрэ хэгдэһэн шүүмжэлэл болон дурадхалнуудые һайнаар шэнжэлэн согсолжо, зүбшэн хэлсэһэнэйнгээ һүүлээр, тэдэниие бэелүүлхэ хэмжээнүүдые түргэнөөр абаха гээшэ профсоюзна организацинуудай шухала зорилго болоно. Энэ хадаа профсоюзна хүдэлмэри һайжаруулха шухала нүхэсэл мүн.

Гэбэшье, зарим областной, аймагай, фабрично-заводской профсоюзай комитедүүд шүүмжэлхы ажаглалтануудые хаража үзэхэ хэрэгые унжагайруулна. Илангаяа, гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком, Зэдын комбинадай профсоюзна организаци энэ талаар ехэ дутуутай.

Профсоюзна комитедүүд мүн профсоюзна эхин организацинуудай суглаанууд дээрэ хэгдэһэн ажаглалтануудые шэнжэлжэ, хэмжээ абаха ёһотой.

Шэнээр һунгагдаһан комитедүүд тоосоото-һунгуулиин суглаанууд, конференцинүүд дээрэ элирүүлэгдэһэн дутуунуудые зайсуулха хэмжээнүүдые хараалжа, заабол дүүргэхэ уялгатай.

Энэ хадаа профсоюзна организацинуудай хүдэлмэри эрид һайжаруулха, СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгаар, коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Зүблөөнэй баталан абаһан түүхэтэ документнүүдээр зоригжоһон ажалшадай эдэбхи хэшээлые, ажахын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ залан шэглүүлхэ арга олгохо байна.

Ерэхэ жэлэй январь—мартда болохо профсоюзна обкомуудай болон союз хоорондын областной конференцинүүдтэ мүн эртээнһээ бэлэдхэхэ шухала.

Республикын МТС-үүд, совхозуудта трактор заһабарилгын ябаса тухай

1957 оной декабриин 10-най мэдээн

МТС-үүд	Бүхы маркын тракторнуудые заһабарилга (процентээр)	Комбайн заһабарилга (процентээр)
Хэрэнэй	175,0	93,1
Жэрэмэй	104,5	8,3
Тарбагатайн	100,0	80,0
Цагаан-Усанай	93,3	150,0
Бургалтайн	92,3	26,6
Бага-Куналейн	90,0	22,2
Түнхэнэй	87,0	62,5
Погранична	86,9	10,0
Курбын	85,7	—
Суулгын	83,7	40,0
Хамнигадайн	80,9	—
Хонхолойн	70,6	66,6
Үшөөтэйн	70,4	60,0
Иволгын	69,4	40,0
Итанцын	68,4	58,3
Гашейн	68,2	15,4
Эгэтын	68,1	150,0
Сүхын	64,1	40,0
Охин-Булагай	61,7	100,0
Баргажанай	60,6	100,0
Шэнэ-Бэрээнэй	60,6	90,0
Бичурын	60,5	55,5

МТС-үүд	Бүхы маркын тракторнуудые заһабарилга (процентээр)	Комбайн заһабарилга (процентээр)
Хүнтэйн	55,0	128,4
Сэлэнгын	50,0	13,3
Ехэ-Куналейн	50,0	133,0
Закаменай	44,4	—
Хориин	39,1	125,0
Ториин	38,0	40,0
Чесаныи	33,3	57,1
Кабанскын	33,2	—
Ехэ-Кударын	30,5	—
Саянтын	27,0	—
Хэжэнгын	23,3	—
Нарһатын	21,8	10,0
Темлюйскэ	10,7	—
СОВХОЗУУД:		
Борьёогой	84,2	27,2
Сэлэнгын	69,2	—
Хориин	50,0	166,6
«Эрдэм»	48,0	50,0
Кяхтын	45,4	—
Бичурын	14,2	—
Яруунын	13,3	93,3

ТЕЛЕГРАММА

Үндэр тушаалта господин Урхо К. КЕККОНЕНДЭ

Финляндиин Республикын Президентдэ

ХЕЛЬСИНКИ

Үндэһэ яһатанайтнай һайндэр — бэеэ даанхай Финляндиин Республикын байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Президент Таниие, мүн Финляндиин бүхы арадые үнэн зүрхэнһөө амаршалнабди.

Үндэһэ яһатанаа бэеэ даанхай байдалтай болгохын түлөө Финляндиин арад олон жэлэй туршада тэмсээ. Россин бүхы түрүү хүсэнүүд, түбхын түрүүндэ, энэ хүсэнүүдэй манлайнь болохо ородой хүдэлмэришэн анги Финляндиин арадай тэмсэлые хододоо дэмжэдэг, тэрээндэнь хододоо гүнзэгыгөөр талархадаг байһан юм. Тиихэдэ ородой хүдэлмэришэн анги хаанта засагые унагаахын түлөө, урданай хаанта Россин дарлагдаһан бүхы арадуудые эрхэ сүлөөтэй болгохын түлөө үсэд шангаар, баатарлигаар тэмсэдэг байгаа. Энэ тэмсэлэй үедэ Россин болон Финляндиин түрүү хүнүүд дайшалхы ёһоор нэгэдэһэн байна.

Агууехэ Октябриин социалистическэ революци хаанта хархис мүлжэлгэ дарлалгые үгы хэжэ, Финляндиин арадай эрхэ сүлөөтэй болохо зам нээһэн байгаа. Финляндиие бэеэ даанхай гүрэн болгохо тухай шиидхэбэри хадаа агууехэ Ленин түрүүтэй, Россида засаг абаһан Советскэ правительствын эгээн түрүүшын шиидхэбэринүүдэй нэгэн байһан юм. Энэ шиидхэбэри эгээл зүб национальна политикые—нацануудые өөһэдөөрнь хуби заяаень тодорхойлуулдаг болгохо гэһэн, Совет гүрэнэй соносхоһон политикые бодото дээрэнь бэелүүлһэн ябадал мүн байгаа.

Бага, ехэ бусад оронуудтай, мүн тэрэ тоодо Финляндитай харилсахадаа, Советскэ Союз тэгшэ эрхэтэй байха, бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохогүй, эрхэ сүлөөгөө хүндэлэлсэхэ, алишье таладаа экономическа ашаг олзотойгоор харилсаха гэһэн гол ёһонуудые хододоо хүтэлбэри болгодог байгаа. Энэнь советскэшье, Финляндииншье арадуудай аша туһатай эгээл һайнаар тааралдана. Хани барисаатай байха, харилсаха, бэе бэедээ туһалалсаха тухай Договор хадаа манай оронуудай хоорондо үгэеэ хүсэд ойлголсохо, бэе бэедээ этигэдэг болохо хэрэгтэ нилээд ехэ туһа хүргэнэ. Тэрэшэлэн энэ Договор Финляндиин, мүн СССР-эй баруун хойто хилэ дээрэхи аюулгүй байдалые хангаха хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэһээр байхаһаа гадна, Европын хойто хубида эб найрамдал батадхаха зэбсэг болоод байгаа юм.

Үндэһэ яһатанайтнай һайндэрөөр Таниие амаршалха зуураа, манай оронуудай хоорондохи харилсаан үнэн зүрхэнэй хани барисаанда түшэглэнэ гэжэ баяртайгаар тэмдэглэнэбди. Хани барисаата энэ харилсаан манай арадуудай аша туһада, эб найрамдалые тогтоожо батадхаха хэрэгэй аша туһада саашадаашье хододоо бэхижүүлэн хүгжөөгдэхэ бэзэ гэжэ бидэнэр бата найданабди.

К. ВОРОШИЛОВ. Н. БУЛГАНИН Н. ХРУЩЕВ.

Москва, Кремль.
1957 оной декабриин 5.

ТЕЛЕГРАММА

Үндэр тушаалта господин К. Е. ВОРОШИЛОВТА, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэдэ господин Н. А. БУЛГАНИНДА, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэдэ господин Н. С. ХРУЩЕВТО, КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи Секретарьта

МОСКВА

Финляндиин бэеэ даанхай гүрэн болоһоор 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан Таанадай үнэн зүрхэнһөө амаршалжа, һайн һайханаар юрөөһэнэйтнай түлөө Финляндиин арадай, мүн өөрынгөө зүгһөө Үндэр тушаалта Таанадта, гүнзэгы зүрхэнэй баясхалан хүргэнэб.

Хаанта хархис засагай дарлалтада эсэргүүсэн Финляндиин болон ород арадуудай хамтадаа тэмсэһэн тухай, тэрэшэлэн манай оронуудай хоорондо мүнөө бии байгаа һайн хүршэнэрэй нягта харилсаан тухай һайхан үгэнүүдые Финляндиин арадай бүхы түлөөлэгшэд халуунаар һайшаана.

Энэ ушараар дашарамдуулан, зол жаргалтай, амжалта ехэтэйгээр ажаһуухыетнай Таанадта өөһэдтэтнай, мүн һалбаран хүгжэхыень Советскэ Союзай арадуудта үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб.

УРХО КЕККОНЕН, Финляндиин Республикын Президент

Хельсинки,
1957 оной декабриин 11.

Америкын Холбоото Штадуудай президент Дуайт Д. Эйзенхауэртэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинай эльгээһэн бэшэг

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин декабриин 10-да Америкын Холбоото Штадуудай Президент Дуайт Д. Эйзенхауэртэ бэшэг эльгээгээ. Хойто-Атлантическа Союзай (НАТО-гэй) гэшүүдые дайнда бүри эршэмтэйгээр бэлэдхэдэг болгохо зорилготой хэмжээ-ябуулганууд Америкын Холбоото Штадуудай болон Великобританиин үүсхэлээр зохёогдожо байна гэжэ бэшэг соо хэлэгдэнэ. Тиихэдэ һаяар болохоёо байһан НАТО-гэй Соведэй сесси дээрэ энэ талаар хэдэ хэдэн хэмжээнүүд хараалагдаха байна.

Эдэ хэмжээ-ябуулгануудай гол удха шэнжэнь юуб гэхэдэ, буу зэбсэг улам түргөөр бүтээдэг болохо, мүн дайнда юрэнхы дээрэнь бэлэдхэхэ зорилгоор Хойто-Атлантическа Союзда ородог гүрэнүүдэй бүхы арга боломжыень, баялигыень элсүүлхэ гэһэн ябадал болоно гэжэ бүри мүнөө элирээ. Атомна, водородно буу зэбсэг үргэнөөр хэрэглэхые хараалһан сэрэгэй стратегическэ түсэбүүд болохоёо байгаа сесси дээрэ хаража үзэгдэхэнь гэжэ НАТО-гэй хүтэлбэрилэгшэд нюун нөөнгүйгөөр мэдүүлнэ.

Нүгөө талаһаа, буу зэбсэг бүтээлгые болюулхын түлөө, шэнэ дайнай аюулые зайсуулхын түлөө хүсэтэ ехэ хүдэлөөн дэлхэйн бүхы гүрэнүүдтэ улам үргэдэн хүгжэжэ байна гэжэ Бэшэг соо саашань үргэлжэлүүлэн хэлэгдэнэ. Бэе бэедээ эсэргүү хорото муухай дайнда бэлэдхэхэ гэһэн политика ябуулхын орондо, гүрэнүүд амгалан тайбан байдалда ажаһууха, бэе бэеынгээ эрхые, аша туһыень хүндэлэлсэхэ, хоорондоо ашаг олзотойгоор харилсаха гэһэн политика ябуулха ёһотой гэжэ арадууд эринэ.

Мүнөө үеын түгшүүрилтэ шанга байдал, мүн иимэ байдалые тохёолдуулжа байһан шалтагаан Бэшэг соо шэнжэлэгдэнэ. Советскэ Союз Америка хоёрой хоорондо мүнөө бии байһан харилсаан советскэшье, мүн манай һанахада, Американшье арадай сэдьхэлдэ таарахагүй байна гэжэ Н. А. Булганин онсолон тэмдэглэнэ. Түгшүүрилтэ шанга, заримдаа дайсан харша шахуу болодог энэ харилсаае политическэшье, экономическашье, моральнашье шалтагаануудаар тайлбарилан сагааруулхын аргагүй.

СССР США хоёр Великобританитай хамта ядерна буу зэбсэг хэрэглэхэгүй гэһэн уялга абаха, мүн 1958 оной январиин 1-һээ эхилэн, иимэ буу зэбсэгэй бүхы түхэлнүүдэй туршалгые ядабаа даб дээрэ 2—3 жэлэй болзортойгооршье һаань, болюулха тухай соносхохо ёһотой гэжэ Бэшэг соо хэлэгдэнэ. Тэрэшэлэн Баруушье, Зүүншье Германиин газар дээрэ ямаршье түхэлэй ядерна буу зэбсэгые байлгахагүй гэжэ дурадхагдана.

Хоёр ехэ бүлэг боложо хубааараад байһан гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэедээ добтолхогүй тухай хэлсээ ямар нэгэн формотойгоор баталха тухай хамтын дурадхал Хойто-Атлантическа Союзда болон Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй үзэмжэдэ табия гэжэ Бэшэг соо дурадхагдана. Саашадаа хоёр оромнай хани барисаатайгаар, амгалан ёһоор харилсаха гэжэ эрид шиидэбэ, мүн бидэниие бэе бэедэмнай этигүүлхэеэ болигдодог, һэжэглэнгеэр, харшаар бэе бэедээ хандадаг болгожо байһан, мүнөө үедэ хэблэл болон радиогоор хэгдэжэ байгаа идхалга номнолгые болюулха талаар хэмжээ абахамнай, худалдаа наймаа һайнаар хүгжөөхын тулада зохид һайн эрхэ байдал тогтоохомнай, эрдэм ухаанай, соёл культурын болон спортын талаар харилсаа холбоогоо үргэдхэхэмнай гэжэ соносхое гээд Бэшэг соо дурадхагдана.

Гүрэнүүдэй хоорондо этигэл найдабариин бии болоо һаа, зэбсэгтэ хүсэнүүдые болон буу зэбсэг нилээд ехээр хороохо, ядерна буу зэбсэгые гүйсэд хорихо, тэрэниие бүтээхэеэ болижо, бүтээгдээд байһан иимэ зэбсэгые үгы хэхэ, гадаадын зэбсэгтэ хүсэнүүдые бүхы гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо НАТО-до болон Варшавска договорто хабаадаг гүрэнүүдэй газарһаа гаргаха, мүнөө бии байһан гүрэнүүдэй сэрэгэй бүлэглэлнүүдэй орондо хамтааараа аюулгүй байдалые сахиха системэ байгуулха талаар эрид ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ арга боломжо бии болохо байгаа гэжэ Бэшэгэй түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрогшо хэмэл одонуудай ябадал тухай

Декабриин 12-то үглөөнэй 6 часта хоёрдохи хэмэл одон бүмбэрсэг дэлхэйе 545 дахин тойроо. Түрүүшын хэмэл одон мүн энэ үедэ 1037 дахин дэлхэйе тойроһон байна.

Хойто широтагай 20 болон 45 градусай хоорондо наранай гарахын урда тээ, мүн урда широтагай 0 болон 20 градусай хоорондо наранай ороһоной һүүлээр, үүлэгүй сэлмэг байгаа һаань, хоёрдохи хэмэл одые миин нюдөөр хаража болоно.

(ТАСС).

Арадтаа үнэн сэхээр алба хэгшэ

Хүбэндэл зөөлэхэн аад, хөөбэгэр сайбар шарахан үһэтэй дүрбэ-таба наһанай хүүхэниие хүтэлһэн хорёод гаража ябаһан үндэрхэн бэетэй эхэнэр арадай судьягай кабинедтэ аалиханаар орожо ерээд, нэгэ хэдэхэн саг соо марганги, аягүйрхэһэндэл дуугай һууһанайнгаа һүүлээр судьяда хандана:

— Хүндэтэ судья, танай туһаламжа бидэндэ хэрэгтэй болоо. Т. Семен гэгшэтэй гэр айл боложо хэды жэл соо ан бунхан ажаһууха зуураа, үритэй хүүгэдтэй болообди. Тиигэжэ байтараа, нүхэрни байд байд гээд лэ хүдэлмэриингөө һүүлээр халанхайшаг ерэдэг боложо, хэрүүл хэлэ татадаг байтараа, хүбүү басаган хоёроо хаяад арилшоо. Тэрэ гэһээр үнихэн болоо гэжэ хэлээд дуугай болошоно.

Судья Мария Михайловна Смыслова гомдол баригшатай даруу зулгыханаар хөөрэлдэжэ, үбгэнэйнь ямар ажал хэдэгые, хаана хүдэлдэгыень, хэзээ арилһыень бултыень һуража, тэмдэглэжэ абаад, танай басаган хүбүүн хоёрой эсэгые оложо хөөрэлдэхэб, тэрэнэй алдуу эндүүе заажа, заһаруулха зүб замдаа ороходонь туһалжа үзэхэб гээд гомдогшодо найдуулба.

Энэ уулзалгаһаа хойшо хэды хоног үнгэрбэ. Эсэгэ болоһон арюун уялгаяа мартажархиһан Т. Семен гэгшын хүдэлжэ байһан газарынь элирүүлэгдээд, сүүдтэ дуудагдаба. Үбгэ һамган хоёрой халбагаа хахарһан шалтагааниие, үри бэеэ хаяжа гэрһээ гаража тэрэнэй ошохо болоһон ушарые ухашалан элирүүлжэ, тэдэ хоёрой арсалдаанай бололгүйхэн юумэн дээрэһээ болоһониие, бэе бэеэ хүлисэжэ, дахин эблэржэ һууххаһаа үлүү юумэн үгы, «ганса сусал гал болодоггүй, ганса хүн хүн болодоггүй» гэжэ судья залуу эсэгэдэ этигүүлэн ойлгуулба.

Зүгөөр, Т. Семен судьягай нэгэ хэдэн үгэ хэлэхэдэнь эндүүрһэнээ мэдэрээ бэшэ юм. Өөрыгөө зүбтүүлхэ гэжэ тэрэ нилээд оролдоо. «Хүбүүмни минии. Тэрээндэ тэдхэмжэ түлэхэб. Басаганай эсэгэ бэшэб. Эхэеэ дахажа ерэһэн басаганда тэдхэмжэ түлэхэгүйб. Минии һамган Агафья архи уухадам уурлана. Тэрээнтэй суг һуухагүйб» гэхэ мэтын олон юумэ эсэгэ Семен дурдаба.

Буруу алхам хэжэ байһыень Семендо ойлгуулжа ядахадаа сүүд татажа, һамгыень дуудуулжа, нюур нюураарнь уулзуулжа, юунһээ боложо Семеной гэрһээ гаража ошохо болоһониие тодоруулба. Шалтагааншье бирагүйхэн юумэ байшоо. Үбгэниинь архида дуратай болоод, хоюулаа хэрэлдэдэг болоһон байба. Бололгүй юумэнһээ боложо ошоһоноо мэдэржэ, Т. Семен гэртээ бусахаб, архяа орхихоб гэжэ сүүдтэ үгэеэ үгэһэн байна. Ойлгуулжа, бидэ хоёрто зүб заабари, эхэ ёһоной зүбшөөл үгэһэндэтнай үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргэнэбди гэжэ залуу эхэ Агафья судья Смысловагай кабинедтэ хэды хоноһон хойно ерэжэ, зугаатай золтойгоор дуулгаа һэн.

Советскэ Конституцяар баталагдаһан гражданинай ажал хэхэ эрхые бүдүүлигээр эбдэдэг, албан тушаалаа хэтэрүүлэн хэрэглэдэг, совет хуулиин эрилтэнүүдые наринаар сахидаггүй албан хойрог тушаалта нюурнуудтай арадай судья заримдаа ушардаг. Тиимэ зарим хүнүүдые арадай сүүд совет хуулиин эрилтые хэлбэрилтэгүйгөөр сахюулжа һургадаг гээшэ.

Арадай судья М. М. Смыслова уголовно, гражданска хэрэгүүдые хуулиин ёһоор нарин нягтаар хаража шиидхэхэһээ гадна, һунгагшадайнгаа, хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Урда болоһон һунгалтаһаа хойшо үнгэрһэн 3 жэл соо нүхэр Смыслова һунгагшадайнгаа урда 56 дахин тоосоото элидхэл хээ. Тэрэнһээ гадна орденто паровозо-вагонно заводой цехүүдээр, залуушуулай хамтын байрануудаар, хирпиисын болон хилээмэнэй заводуудаар ба бусад предприятинуудаар Мария Михайловна совет хуулиин эрилтэнүүдые, сүүдэй зорилгые тайлбарилһан лекци, хөөрэлдөө ходо үнгэргэжэ байдаг юм. Тиимэһээ һунгагшадынь судьягаа булта таниха болонхой, һанаһан байһанаа нюуса нөөсэгүйгөөр тэрээнтэй хөөрэлдэдэг.

Мария Михайловна 24 жэлэй урда тээ арадай мүрдэгшөөр хүдэлжэ эхилһэн юм. Үни саг соо республикын прокуратурада хүдэлөө. Наһатайшагшье болонхой һаа, хүдэлжэ байгаад 1954 ондо юридическэ институт заочноор дүүргээ.

Арад зоной найдабариень үнэн сэхээр бэелүүлжэ байһан КПСС-эй гэшүүн М. М. Смысловае ПВЗ-гэй вагон хабсаралгын, кузнечнэ цехүүдэй хүдэлмэришэд арадай судьяда кандидадаар дахин дэбжүүлээ. Арад зонойнгоо найдабариие М. М. Смысловагай һайнаар бэелүүлхэнь дамжаггүй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мария Михайловна Смыслова. **Л. Хайдуровай** фото.

С. Бадмаев.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ ОРОНУУДАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ, ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИНУУДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭНЭРЭЙ ЗҮВЛӨӨНЭЙ ДЕКЛАРАЦИИЕ, МҮН ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ МАНИФЕСТЫЕ НЭГЭН ДУУГААРҺАЙШААНА

Аймагуудай партийна эдэбхитэдэй суглаануудһаа

БАЙКАЛО-КУДАРА

Һаяхан боложо үнгэрһэн аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Москвада болоһон Зүблөөнүүдэй дүнгүүд тухай элидхэл КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр **Сергеев** хэбэ.

— Эдэ зүблөөнүүд дээрэ баталан абтаһан Деклараци, эб найрамдалай Манифест хадаа тон ехэ удхашанартай, — гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Деклараци соо мүнөөнэй уласхоорондын оршон байдалда гүнзэгы шэнжэлэл хэгдээ. Эб найрамдалай Манифестые, мүн Декларациие манай аймагай коммунистнууд, бүхы ажалшад нэгэн дуугаар дэмжэжэ байна.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн аймгүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр **Ажеев** иигэжэ мэдүүлбэ:

— Аймагай багшанар һургуулиин хүдэлмэрилэгшэд коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэнэрэй Зүблөөн дээрэ абтаһан Деклараци, Эб найрамдалай манифестые угаа ехэ баяртайгаар угтаа. Москвада болоһон Зүблөөн коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай бата нэгэдэлтэй, нягта жагсаалтай байһаниие элитээр харуулба. Эдэ түүхэтэ документнүүд хадаа дэлхэйн бүхы һайн сэдьхэлтэй арадуудые эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ зоригжуулна.

— Деклараци, эб найрамдалай Манифесттэй танилсаад байхадаа, дэлхэйн хүдэлмэришэнэй болон коммунистическэ хүдэлөөн шэнэ илалта туйлаха гэжэ найданабди. Тиимэһээ эб найрамдалай түшэг бологшо социалистическэ Эхэ ороноо хүгжөөхын түлөө бидэнэр эсэшэ сусашагүйгөөр оролдохобди,— гэжэ «Заветы Ильича» колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр **Баженов** хэлэбэ.

Партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ үнинэй коммунист нүхэр **Печкин**, «Знамя Октября» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Болдогоев**, КПСС-эй айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр **Вторушин** болон бусад үгэ хэлээ.

Баталан абаһан резолюци соогоо аймагай партийна эдэбхитэд Деклараци, эб найрамдалай Манифестые бүримүһэн һайшаана.

ГОРОДОК

Городой партийна эдэбхитэдэй суглаан боложо, коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэнэрэй Зүблөөнүүдэй дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус асуудалаар Зэдын комбинадай парткомой секретарь нүхэр **Копейко** элидхэл хэбэ. Суглаан дээрэ нэн түрүүн барилгын трестын хүдэлмэришэн нүхэр **Поштар** үгэ хэлээ.

— Декларациие, эб найрамдалай Манифестые манай трестын барилгашад угаа ехэ һонирхолтойгоор угтажа, шудалан үзэжэ байна. Эдэ түүхэтэ документнүүдтэ арад зоной һайн һайхан һанаа бодол, эрмэлзэлгэ элеэр харуулагдана. Эб найрамдал хамгаалха гээшэ мүнөө үедэ бүхы хүн түрэлтэнэй нангин үялга болоно.

Удаань горно мастер нүхэр **Даблетбаев** үгэ абаба.

— Манай горнягууд эдэ үдэрнүүдтэ коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэнэрэй гаргаһан түүхэтэ документнүүдтэй ехэ анхаралтайгаар танилсажа, үнэн зүрхэнһөөн һайшаана гэжэ тэрэ хэлэбэ. Юуб гэхэдэ, тус документнүүд соо эб найрамдал тухай, амгалан тайбан, зохёон байгуулхы ажал тухай хэлэгдэнэ ха юм.

Суглаан дээрэ барилгын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **Невиница**, городой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр **Зуев** болон бусад үгэ хэлээ.

Декларациие, эб найрамдалай Манифестые һайшааһан тогтоол партийна эдэбхитэдэй суглаан баталан абаба.

ХЭЖЭНГЭ

Москвада болоһон коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэнэрэй Зүблөөнүүдэй дүнгүүд аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

— Манай колхознигууд Декларациие, эб найрамдалай Манифестые халуунаар һайшаан дэмжэнэ. Хүдөө ажахые эрид ехээр хүгжөөхын түлөө тэмсэл хадаа эб найрамдалай түлөө бүгэдэарадай агуу ехэ тэмсэлэй нэгэ хубинь болоно гэжэ үгэ хэлэһэн «Коммунизм» колхозой партийна организациин секретарь нүхэр **Раднаев** тэмдэглэбэ. Тиимэһээ эдэ документнүүдтэй танилсаха зуураа, манай колхознигууд 1958 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ зорилготойгоор шэнэ үялгануудые абаа.

Партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ аймсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр **Балданов**, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр **Содбоев**, ВЛКСМ-эй айкомой секретарь нүхэр **Марказов** болон бусад үгэ хэлэбэ.

Суглаанда хабаадагшад Декларациие, эб найрамдалай Манифестые нэгэн дуугаар һайшаан дэмжэбэ.

„Октябриин 40 жэл" гэжэ колхоздо

КОЛХОЗОЙ БАРИЛГА

Энэ жэл тус колхоз ехэ барилга хэбэ. Барилгын бригадын бригадир Галсанов Шагдар гэжэ 60 гараһан үбгэнэй хүтэлбэри доро үнеэдэй 2 ехэ дал баригдаа. Мүн барилгашад малшадай байха 7 шэнэ гэр бариһан байха юм. Нэгэдэхи фермын дэргэдэ культбаза баригдаа. Һаяхан Ринчин Дашеевэй бригадын бариһан шэнэ правлени ашаглалгада оруулагдаа. Барилгашад Шагдар Галсанов, Ринчин Дашеев, Дымбрен Цыренов, Ринчин Намжилов гэгшэд бусадта хододоо жэшээ харуулжа ябадаг юм.

КОЛХОЗОЙ ШЭНЭ ГЭРНҮҮД

Һүүлэй үедэ нүүн ерэһэн хэдэн бүлэ айл мэдүүлгэ барижа колхоздо ороһон байна. Тэдэнэр фермэнүүд дээрэ, барилгын бригадада ажаллана. 15 бүлэ колхоздо ороод, жэшээ харуулжа, түрүү зэргэдэ ябанад. Бадмацырен Дымбрыловэй бүлэ мал дээрэ ажаллахые гүйһан мэдүүлгэ үгөө һэн. Тэдэнэр мүнөө һубай мал даажа абаад, тобир тарганаар үбэлжүүлжэ байнхай.

Нүүжэ ерэгшэдтэ колхоз гэр байра, үнеэ болон бусад хэрэгтэй эд зөөри үгэхэ юм. Мүнөө колхозой правлени, парторганизаци тэдэнэртэ комод, буфет, гардероб, диван болон бэшэшье мебель захяад байна.

ТҮРҮҮ КИНОМЕХАНИК

Колхозой правлени, партийна организаци культурын асуудалда тон ехэ анхаралаа табидаг юм. Нёдондо эндэ шэнэ киноустановко тодхогдоһон байна. Киномеханигаар залуу басаган Ринчин Дымбеева хүдэлмэрилнэ. Ринчин Дымбеева һара бүхэнэйнгөө түсэбые дүүргэдэг, аймаг соогоо хододоо түрүү һууридa ябадаг юм.

ЭРХИМ НАЙМААЛАГША

Дүршэл ехэтэй наймаалагша Ламажап Дармаев магазиниие даагшаар хэдэн жэл хүдэлмэрилжэ байна. Нүхэр Дармаев һарынгаа түсэбые үлүүлэн дүүргэдэг, ажалшадай эрилтые һайнаар хангадаг юм. Колхознигуудта ямар юумэнэй хэрэгтэй байһые хододоо мэдээд, заатагүй асаржа наймаалхаяа оролдодог. Мүн холын фермэнүүд, отаранууд дээгүүр нүүдэл наймаа эмхидхэдэг байна.

Д. Будаев.

Закамен.

ҮБЭЛДӨӨ ЗАГАҺА ЕХЭЭР БАРИЯ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Яруунын нуур дээрэ мүльһэн доро һоо загаһа барилга харуулагдана. Энэ жэлдэ эндэхи загаһашад сурхай болон алгана олоор барижа байна.

А. Мантаевай фото.

Жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэбди

Манай Баргажанай аймагай загаһашад СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессиин Хандалгада, мүн эб найрамдалай Манифестдэ харюу болгон, һүүлэй үедэ загаһа барилгаяа эрид дээшэлүүлжэ эхилбэ. Загаһашадай колхозууд гол, нуурнуудай хүрһэнһөө хойшо мүльһэн дороһоо загаһа барижа захалаа.

Кировэй нэрэмжэтэ загаһа барилгын колхоз ноябрь һарада 250 центнер загаһа бариха түсэбөө 702 центнер хүрэтэр дүүргээ. Тиигэжэ тус колхозойхид загаһа бариха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид 116 процент дүүргэһэн байна. Энэ колхозһоо Курбулигай тохойдо ошоһон бригаданууд ехэ олзотойгоор хүдэлмэрилнэ. Жэшээнь, нүхэд Пелюгин, Кожевников, Башаров гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд үдэр соо хэдэн арбаад центнер загаһа барина.

Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой загаһашад баһал һайнаар хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Меньшиковэй хүтэлбэрилдэг бригада загаһашалха газараа хододоо һэлгэдэг, ажалдаа эртэ гарадаг байна. Иигэжэ хүдэлмэрилхэ зуураа, тус бригадынхид гүльмэ һайнаар хэрэглэдэг болонхой. Ноябрь һарын түсэб хоёр дахин дүүргэгдэһэн байха юм.

Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой загаһашад абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө ехээр оролдожо, жэлэйнгээ түсэбые мүн лэ дүүргэбэ. Жэлэй эсэс болотор түсэбһөө гадуур олохон центнер загаһа гүрэндэ тушааха зорилготойгоор Чапаевайхид хүдэлмэрилнэ.

Усть-Баргажанай загаһанай комбинадай хүдэлмэришэд загаһа бариха жэлэйнгээ түсэбые уридшалан дүүргээ. Амжалтаараа урмашаһан загаһашад бүри эршэтэйгээр хүдэлмэрилжэ оробо. «Крутая губа» гэжэ газарта хэдэн бригада мүльһэн дороһоо загаһа барижа эхилһээр үнинэй. Нүхэр Кузнецовой бригада ноябрь һарада даалгабаряа гурба дахин дүүргэһэн байна. Энэ бригадынхид загаһанай һүрэгэй ябасатай газарые шадамараар оложо, 3—4 хоног соо 100 гаран центнер загаһа барина. Бригадын загаһашад иимэ амжалта хайшан гээд туйлааб гэхэдэ, ажалаа шэнэ аргаар эмхидхээ. Хэрбээ урдань загаһашад үдэр эдеэлхын тулада байрадаа ошодог һаа, мүнөө мүльһэн дээрэ халуун эдеэ асаруулжа хооллоно. Тиигэжэ үдэр соо мүльһэн доогуур гурба дахин губшуурдана. Бригадын ажалай зүбөөр эмхидхэгдэһэнэй ашаар хүн бүхэн хэхэ юумээ һайнаар мэдэдэг болоо. Хэрбээ урдань нэгэ дахин губшуурдахадаа 4—5 час гээдэг байгаа һаа, мүнөө тэрэ хүдэлмэреэ гурбахан час соо дүүргэдэг болоо. Зарим үдэрнүүдтэ гурба дахин губшуурдажа үрьдеэгүй һаа, үглөөдэрынь губшуурдаха газартаа мүльһэ малтадаг байна. Иигэжэ хүдэлмэрилдэг болоһонойнгоо ашаар тус бригадынхид һүүлэй зарим үдэртэ 120 центнер хүрэтэр загаһа бариһан байна.

Комбинадай консервын заводой хүдэлмэришэд түрүү бригаданууд болон загаһашад—колхознигуудһаа дутуугүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Консервэшэд абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэжэ, ноябрь һарынгаа даалгабариһаа гадуур 50 мянган банка консервэ үйлэдбэрилөө.

Загаһашадаймнай бүхыдөө иимэ амжалта туйлажа байгаашье һаань, загаһа барилгын зарим колхозууд муугаар хүдэлмэрилнэ. Жэшээнь, «Октябрь», «Путь к коммунизму» колхозуудай загаһашадай бригаданууд мүльһэн дороһоо загаһа бариха арга боломжоёо хүсэд хэрэглэнэгүй. Эдэ колхозуудай олон гэшүүд загаһашалгада хабаадуулагдангүй, гэртээ һуужа байна. Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тулада аймагай партийна, советскэ органуудай зүгһөө зохихо хэмжээ абтаха ёһотой.

Загаһашадай үбэлэй үеын эгээл хүшэр хүндэ хүдэлмэридэ гараад байхада, эндэхи худалдаа-наймаанай организацинууд ажалаа тон муугаар эмхидхэнэ. Усть-Баргажанай рыбкооп мүнөө болотор Катунь, Мохово болон загаһашадай бусад тосхонуудта худалдаа наймаа эмхидхээгүй байнһаар.

Баргажанай аймагай загаһашад эдеэ хоолой шухала зүйлнүүдэй нэгэн болохо загаһа гүрэндөө ехээр тушаахын түлөө оролдожо байна. Шэнэ жэлэй гаратар түсэбһөө гадуур 500 центнер загаһа гүрэндөө тушааха уялгаяа дүүргэхэмнай лабтай.

А. Намалов, Усть-Баргажанай загаһанай комбинадай директор.

МҮЛЬҺЭН ДОРОҺОО ЗАГАҺА БАРИНА

Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ загаһа барилгын колхозой гэшүүд жэлэйнгээ даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэжэ, республикынгаа загаһашадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлһэн байгаа. Мүнөө тус колхозой загаһашад «түсэбнай дүүргэгдээ» гээд һанаа амархан һуунагүй. Загаһа бариха үбэлэй сезониие түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаад, тэдэнэр мүльһэн дороһоо загаһа барижа оробо. Үнгэрһэн ноябрь һарада загаһа бариха түсэб 113 процент дүүргэгдэһэн байна.

Байгал далайн үшөө хүсэд хүрөөгүйшье һаа, Сэлэнгэ мүрэнэй адагаар, нуурнуудта, мүн далайн хүрэһэн тохойнуудта артелиин загаһашад хүдэлмэрилһөөр үнинэй. Александр Романовай, М. Николаевай бригаданууд һара бүриингөө даалгабариие 162 процент хүрэтэр дүүргэжэ байна. Энэ артелиин правлени жэл бүхэндэ хэдэн бригадануудые түхеэрүүлжэ, загаһаар баян Яруунын нуурнуудта эльгээдэг юм. Энэ жэлдэ, коммунист нүхэр Кузьминай бригада Яруунын нуурта түрүүлэн ошожо, амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ байна. Тус бригадынхид ноябрь соо даалгабаряа үлүүлэн дүүргээд, мүн декабрь һарада баһал олзотойгоор загаһашалжа байха юм.

Ноябрь һарын хүдэлмэриин дүнгөөр социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ гараһан нүхэр Романовай бригада колхозойнгоо правлениин, партийна организациин дамжуулгын Улаан тугта хүртэнхэй. Нүхэр Кузьминай бригада мүн дамжуулгын вымпел абаа. Колхозой бүхы бригаданууд эдэ үдэрнүүдтэ һарынгаа түсэбые 150 процент дүүргэхэ гэһэн социалистическэ уялга абаад, олзо ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

А. Бусурманов.

ӨӨРЫН ҮРЭҺӨӨР ТАРИЛГА ХЭЕ

Ороoһо таряа элбэг ехээр ургуулан, бүри элбэгжүүлжэ, мал ажалаа саашадань хүгжөөхэ, һү, мяха болон бусад хүдөө ажахын продуктнуудые улам ехээр абадаг болохын түлөө тэмсэл орон доторнай үргэнөөр дэлгэрээ.

Хүдөө ажахын культурануудай баян ургаса абахын тула, түбхын түрүүндэ, колхоз, совхоз бүхэндэ һайн шанартай үрэһэ хүрэнгэ хаһа саг соонь хаажа, хабарай тарилгые агротехническэ эрхим болзорто үнгэргэхэ гээшэ шиидхэхы удхашанартай.

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй заабариин ёһоор колхоз, совхозууд нютагайнгаа эрхэ байдалда тааруулагдаһан, һайн сортын үрэһөөр өөһэдыгөө хүсэд хангадаг болохо зэргэтэй.

Гэхэтэй хамта, манай республикын зарим колхоз, совхозууд сортовой үрэһөөр өөһэдыгөө хангажа үшөөл шаданагүй. Хүрэнгын участогуудһаа һайн сортын үрэһэн болохоор тарян хуряагданагүй. Энээнһээ боложо үрэһэ хүрэнгэеэ хүсэд хаагаадүй колхоз, совхозууд үшөөл олон.

Зэдын, Кударын, Түнхэнэй, Ториин аймагуудта ерэхэ хабарай тарилгада хүсэд хүрэхэ үрэһэн хаагдаагүй байһаар. Тэндэхи колхоз, совхозууд гүрэнһөө уриһаар хүрэнгэ абахаар найдажа һуунгүй, өөрын сагта үрэһэсэ хаажа дүүргэхын тулада зохихо хэмжээ абаха, арга боломжоёо хэрэглэхэ зэргэтэй.

Үрэһэ хүрэнгэеэ һайса сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэ, тэрэнээ зүбөөр хадагалха гээшэ тон харюусалгатай зорилго болоно.

Үрэһэн болохогүй таряае һайн сортын таряагаар колхозуудай хоорондо, мүн таряа тушаалгын пунктнуудһаа андалдан абаха хүдэлмэриие мүнөө үргэнөөр эмхидхэхэ шухала. Хүрэнгын участогуудта таригдаха үрэһые лабораторидо илангаяа наринаар шалгуулжа, сорт сортоорнь илгаад, хадагалха хэрэгтэй.

Хүрэнгын участок зүбөөр элдүүрилхэ, сортовой үрэһөөр тарилга хэхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигдажа, нёдондонойхидо орходоо байгша ондо таряанай шанар 4,7 процентээр доошолоо. Үрэһэнэй һайн сортын овёс, ячмень таридаг талмай жэлһээ жэлдэ бага боложо байна.

Һайн шанартай үрэһөөр дутамаг байһан дээрэһээ зарим колхоз, совхозууд үнгэрэгшэ жэлдэ хүрэнгынгөө участогуудта элдэб сортын үрэһөөр тарилга хэхэ баатай болоо һэн. Жэшээнь, Байкало-Кударын аймагай колхозуудай, Борьёогой совхозой хүрэнгын участогһаа абтаһан таряанай ехэнхи хубинь үрэһэн боложо шадахагүй байба.

Ороoһото культурануудай үрэһые тон наринаар сорт, сортоорнь илгаад, нэгэдэхи, хоёрдохи классһаа доошо бэшэ шанартай болгожо, тарилга хэһэн колхоз, совхозууд лэ өөһэдын сортовой үрэһэтэй болохо байна.

Манай эндэхи эрхэ байдалда эртэ эдеэшэдэг «Селенгинская» гэжэ шэниисые, «Тулунская»—85/5» гэжэ овёсые, «Червонец» гэжэ ячмениие ехээр тарибал таарамжатай байна. Теэд иимэ сортын таряае республикын колхоз, совхозууд таринагүй шахуу.

Олохон аймагууд үрэһэ хүрэнгөөр ехэ дутуу байбашье, бии бүхы таряагаа хүсэд сэбэрлээдүй, шанарыень шалгаадүй байһаар.

Республикын аймагууд хэрэгтэй бүхы үрэһэнэйнгөө оройдоол хахадыень шахууе сэбэрлээд, 30 процентыень шалгаад байна.

Мүнөө хаагдаад байһан үрэһэ хүрэнгэ тон муугаар хадагалагдана.

Жэшээлхэдэ, Бичурын аймагай колхозууд үрэһэ хүрэнгэеэ хүсэд хаахаар таряатай. Гэбэшье, үрэһэ сэбэрлэхэ, шалгаха хүдэлмэреэ муугаар эмхидхэнэ. Сэбэрлэгдэһэншье таряанайнь шанар муу, хүрэнгэ болохогүй байна. Аймагай колхозууд хартаабхын үрэһэнэй оройдоол 62 процентые хаагаа. Теэд тэрэнээ саг үргэлжэ шэлэхэ, илгаха тушаа юушье хэнэгүй.

Эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Рузанов) малтажа абаһан хартаабхаяа поли дээрэһээ зөөгөөгүй, тэрээнээ хадагалха газаршьегүй байна. Миин амбаар соо адхагдаһан 900 центнер хартаабхань хүлдэшоо.

Энэ колхоз үрэһээ болошогүй удаанаар сэбэрлэнэ. Тоог дээрэнь ороoһо таряа сэбэрлэхэ машина, техникэ бии байбашье, тэдэниие ябуулха хүн хомор.

Һайн түхеэрэлгэтэй тоогуудгүй дээрэһээ үрэһэ хүрэнгын ехэнхи хубинь муу хушалтатай сарай сооогуур, зариманиинь миин газарта адхаатай, шорой, саһанда даруулжа, шубуу шонхорто эдюулжэ, хоролто гээлтэдэ орожо байна. Гадна колхозой дотоодын хэрэглэмжэдэ гээд, үрэһэ хүрэнгэеэ хайша хэрэгээр гаргашалха баримтануудшье үзэгдэнэ.

Үрэһэ хүрэнгэеэ иимэ муугаар хадагалжа, гаргашалжа байбал тарилгын эхилхэдэ заримашуул үрэһэгүй һуужа байхадаа болохо бшуу.

Энэ аймагай «Заря коммунизма» колхозой амбаарта хадагалагдаһан шэниисын үрэһэн 20—25 процент шиигтэй байжа, досооһоо ехээр халаад, шанараа гээжэ байнхай.

Бичурын совхозой (директорынь нүхэр Юмсунов) тоог дээрэ обоолоотой байһан таряан сэбэрлэгдээгүй, ехэ нойтон байһан дээрэһээ монсогор монсогороороо барисалдажа хүрэшоо. Иимэ үрэһэнһөө ямар ургаса абтаха гээшэб.

Поли дээрэ наг шэбхэ адхаха, минеральна үтэгжүүлгэ болон бусад агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ хүдэлмэри тэсэшэгүй муугаар ябуулагдана.

Яруунын аймагай колхозууд үрэһэ хаалгаяа мүн лэ ехээр удааруулна.

Тэндэхи колхозууд үрэһэ хүрэнгэ хааха һайн амбаар, складуудаар дутамаг. Мүнөө таряаниинь тоог дээрээ адхаатай хэбтэһээр. Тэрэнээ сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэжэ, амбаарта хааха, хадагалха ажал тон харюусалгагүйгөөр ябуулагдана.

Нарһатын МТС-эй харьяата колхозууд үрэһэн болохо таряанайгаа оройдоол 15 процентыень сэбэрлэжэ гаргаа. Теэд сэбэрлэгдэһэн таряанайнь 50 процент шанараар муу байшоо.

«Улаан-Туяа» колхозой (түрүүлэгшэнь нүхэр Жанчипов) 50-яад центнер овёс, намарай хара тарян хүрэнгэ гэжэ хаагдаһан аад, шанарынь угаа муу, малай тэжээл болохоор байба.

Энэ колхозой тоог дээрэ сэбэрлэгдээд байһан таряаниинь складта хадагалагдаагүй, газарта адхаатай, шорой, саһанда дарагдажа, гэшхэгдэжэ байна. Нёдондо жэл тоог дээрэ обоолоотой хэбтэһэн 1000 центнер шэниисын, овёсой үрэһэн гуташаһан, хүрэнгэ болохогүй байгаад, харин малда эдюулэгдээ юм. Мүнөөшье үрэһэ хүрэнгэеэ хааха, сэбэрлэхэ хэрэгтэ хайша хэрэг, эзэн бусаар хандажа, үнгэрһэн жэлэй алдууе баһал дабтахаяа байна.

Мүнөө колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд бүхы арга боломжоёо элсүүлжэ, тоог дээрэ таряа сэбэрлэдэг машина, техникэсэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ зэргэтэй. Үрэһэ хүрэнгэеэ тарилгын шанарта хүргэхэ, шалгуулха, дутуу үрэһэеэ худалдан абаха, андалдаа хэжэ хүсөөхэ, тэрээнээ һайн амбаар, складта хадагалха гээшэ тарилгада бэлэдхэлэй шухалын шухала зорилго мүн.

А. ШЕХИНА, БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерствын үрэһэ эрхилдэг таһагай ахалагша агроном.

Мухаршэбэрэй аймагай Суулгын МТС-тэ трактор, машина заһабарилга һайнаар ябуулагдана. Дизельнэ моторнуудые заһабарилдаг слесарь Нанзыт Жигжитович Сахьяев оролдосотой, бүтээсэтэй ажалаараа механизаторнуудай дунда шалгарна. Энэ нүхэр үдэрэйнгөө даалгабариие 2—2,5 дахин дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь нүхэр Сахьяев ажаллажа байна. **М. Тимофеевэй фото.**

ҮХЭД МАЛШАД! ТҮЛ АБАЛГЫН ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺА ЭХИЛБЭ. ЭРТЫН ХУРЬГАДЫЕ ГАРЗАГҮЙГӨӨР ТҮЛЖҮҮЛЭЕ ХОНИДЫЕ ОЛООР ХЭНЗЭЛҮҮЛЭЕ!

Кяхтын совхозойхид бичурынхидые уриба

СССР-эй Верховно Соведэй сессиин Хандалга болон эб найрамдалда зорюулагдаһан түүхэтэ документнүүдые Кяхтын хониной совхозойхид шудалжа, ажалай шэнэ илалтада зоригжоно. Совхозой фермэнүүдтэ хамтын суглаан үнгэргэдэжэ, ажахын энэ жэлэй дүн гаргагдаа. Мүн шэнэ уялганууд абтаа.

Совхоз энэ жэлдэ түсэбһөө гадуур 330 мянган килограмм һү һаагаа гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр 1747 килограмм һү һаагдаад байна.

Һү абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэй, үнеэн бүриһөө ехэ һү һааһанай түлөө совхоз КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртөө.

Мал ажалай бусадшье продуктнүүдые түрэндэ тушааха, малайнгаа тоо толгой олошоруулха түсэбөө совхоз дүүргээ юм.

Эндэхи малшад ерэхэ жэлдэ мал ажалаа саашадань улам үргэжөөхэ гэһэн уялга абаа. Жэшээлхэдэ, 1958 ондо хонин һүргөө энэ жэлэйхиһээ 50 процентээр олошоруулжа, хонидоо 18 мянган толгойдо хүргэхэ юм. 100 үнеэн бүриһөө 90 тугал, 100 толгой хонин бүриһөө 100 хурьга, 10 эхэ гахай бүриһөө 200 поросёнхо абажа, нэгэшье гарза хохидолтогүйгөөр түлжүүлхэ зорилго табигданхай. Ерэхэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2000 литрһээ бага бэшэ һү һаагдаха. Тиигэжэ энэ жэлэйхиһээ 1,5 дахин ехэ һүн абтаха болоно.

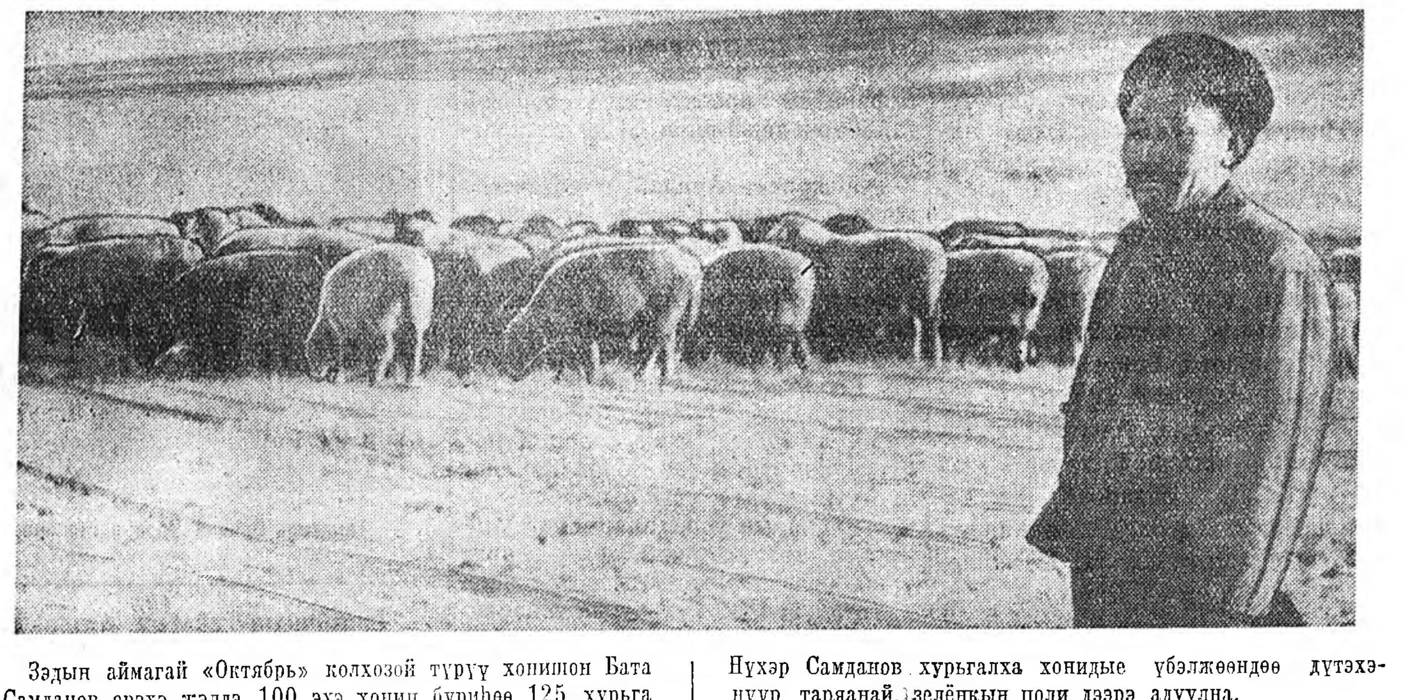
Мүн 1958 ондо малаа һайнаар хаража, таргалуулжа, эбэртэ бодо малай шэгнүүр сүүдхэдээ 900 граммаар, тугалай шэгнүүр 800 граммаар нэмээгдэхэ байна. Мяха түрэндэ тушааха түсэбөө ноябриин 1 болотор сүм дүүргэхэ гэжэ совхозойхид шиидэнхэй.

Эдэ уялгануудые бэелүүлхын тулада, нэн түрүүн, малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхэ зорилго совхозойхид табяа. Ерэхэ жэлдэ 100 мянган центнер бүдүүн тэжээл бэлдэгдэхэ, хараалагдаһан түсэбһөө 10 процент ехэ силос даргадаха, силосэ культурын талбайн гектар бүриһөө 100 центнерһээ доошо бэшэ ургаса хуряагдахаар хараалагдана.

Ороохото культурануудай ургаса баһал горьтойгоор дээшэлүүлэгдэхэ. Хабарай тарилга агротехническэ эрхим болзор соо, һайн шанартайгаар үнгэргэгдэхэ болоно. Трактор болон бусад хүдөө ажахын машинануудые заһабарилга мартын 1 болотор дүүргэгдэхэ юм.

Энэ совхозойхид Бичурын совхозой хүдэлмэришэдые социалистическэ мүрысөөндэ уринхай юм. Энэ мүрысөөндөө илахын тулада Кяхтын совхозойхид улам эршэ хүтэйгөөр ажаллана.

С. Климов.

Зэдын аймагай «Октябрь» колхозой түрүү хонишон Бата Самданов ерэхэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 125 хурьга абахаб гэжэ шиидээ. Түрүүшын хурьгад абтажа захалаа.

Нүхэр Самданов хурьгалха хонидые үбэлжөөндөө дүтэхэнүүр, тарянанай, зелёнкын поли дээрэ адуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон Бата Ухинович Самданов хонидоо адуулжа ябана.

А. Борисовай фото.

100 эхэ хонин бүриһөө—120 хурьга

Үнгэрэгшэ январь, февраль, март һарануудта хониднай хурьгалжа, түл абалга эмхитэйгээр үнгэрөө һэн. Тиигэжэ 100 эхэ хониһоо 105 хурьга абажа, бүрин бүтэн түлжүүлээбди. Хонин бүриһөө 3 килограмм 200 грамм нооһо хайшалаабди.

—Гансашье манай отарада бэшэ, бусад отарануудта баһал һайн амжалта туйлагдаа. Жэшээлхэдэ, Е. Юсуповай, И. Ивановой отаранууд хонин бүриһөө 3.600—3.800 грамм нооһо хайшалаа. Иигэжэ хонишодой оролдосотой ажалай ашаар колхознай нооһо абалгаяа ехээр дээшэлүүлжэ байна. Мүнөө жэлдэ колхоз нооһо абаха түсэбөө 106 процент, нооһо тушааха, худалдаха түсэбөө 130 процент дүүргээ һэн. 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьган абтаа.

Манай отарын хонишод үбэлжэлгэдэ саг соогоо бэлдэһэн, хорёо хотоёо заһабарилһан, дулаалһан байха юм. Мүн үбэлдөө хонидой эдихэ 250 центнер үбһэн, һолоомо шэрэжэ асарагданхай. Хонидой хурьгалха үедэ нэмэжэ хурьгашад эльгээгдээ. Мүнөө 20 гаран хурьгад абтаад, һайнаар тэнжээгдэжэ байна. Мүн түхэреэн сүүдхэ соо хонишод ээлжээгээр хурьгалха хонидоо харууһална.

СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессиин Хандалгатай, мүн эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулһан гайхамшагта документнүүдтэй баяр баясхалантай г а а р танилсажа, харюудань бүри һайнаар ажаллаха, январиин 1 болотор хэдэ хурьгадые абажа, энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абаха уялга абаабди.

Г. Иванов,
Мухаршэбэрэй аймагай «Победа» колхозой ахалагша хонишон.

Түл абалгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаба

Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхоздо хонид олоороо хурьгалжа эхилээ.

Үшөө намар байхада тус колхозой хонишод үбэлжэлгэдэ бэлэдхэн, хонидойнгоо хото хорёогоо заһабарилһан, һая хурьгалһан хонидые байлгаха тусгаар дулаан байра бэлдэһэн байна. Хурьгадай, хонидой байра шииг нойто багатай байдаг. Мүн хонидто, хурьгадта уһа, концентрат, минеральна тэжээл үгэхэ тусхай тэбшэнүүд түхеэрэгдэһэн байха юм. Тиигэжэ һая хурьгалһан хонид дулаан байра соо байлгагдажа, тусхай нормын ёһоор нэмэлтэ тэжээл эдинэ. Хурьгатай хонин бүхэндэ 2 килограмм һайн шанартай үбһэн, 900 грамм концентрат, 2 килограмм силос, дэбтээжэ зөөлэрүүлэгдэһэн һолоомо шэниисын талхантай зууража эдюулнэ. Мүн үдэшэ, үглөөнь эхэ хонид бүлеэдхэгдэһэн уһаар уһалагдана.

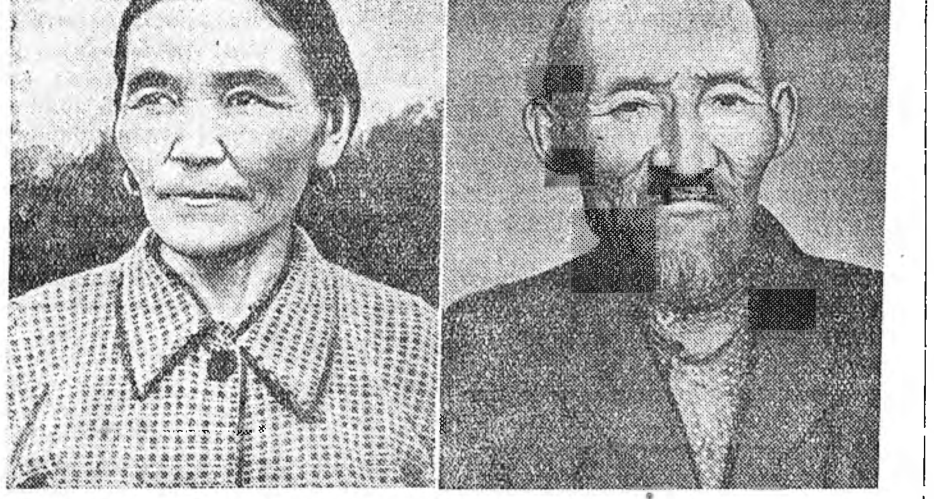
Хонидой хэды шэнээн болоод хурьгалхаа байһаниие тэндэхи хонишод һайса мэдэжэ, хурьгалха хонидые үдэр, һүнигүй ээлжээгээр харууһалжа байдаг заншалтай.

Мүнөө түрүүшын хурьгад абтаад, һайнаар тэнжээгдэжэ-байна. Хонидто эдюулэгдэхэ үбһэ тэжээл, һолоомо, концентрат хэрэгтэй газартань асарагдаа.

Хонишодто валенка, халаад үгтэнхэй. Мүн хонишодой культурна эрилтые саг дары хангаха хэрэгтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа табина. Ажал хүдэлмэриингөө һүүлээр хонишод Улаан буландаа орожо, шэнэ газетэ, журналнуудые, элдэб һонирхолтой номуудые уншана. Гадна лекци, элидхэл шагнадаг.

«Путь Ленина» колхозой хонишод СССР-эй Верховно Соведэй Хандалга-бэшэгтэй, Эб найрамдалай декументнүүдтэй танилсажа, харюудань 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ уялга абаа.

С. Убеев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (баруун гарһаа) Яруунын аймагай «Знамя» колхозой эрхим хонишон А. Ц. Цыдыпова, Кударын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон Г. Г. Гындунов гэгшэд харуулагдана.

Е. Ринчиновагай фото.

МАРХАЙН АША ТАРХАЙ

Стадиониемнай абаралсыт

Хүндэтэ Тархай!

Та манай Закаменай аймагай центр ерэхэдээ эндэхи стадион дээрэ найр наада, һорёо мүрысөө хараһан, тэдээндэ хабаадажа, эрхынгээ эршые, ээмэйнгээ хүсые үзэлсэһэн, хоолойнгоо хонгёое харуулһан байжа болоот. Мүнөө энэ стадион үгы боложо эхилээд, хосорон һалаха үдэрөө хүлеэжэ байна. «Үргэлөөд ошолтой мэшээгтэй орооһон бэшэ, хормойлоод ошолтой хайр шулуун бэшэ ха юм. Энэшни иихэдээ юугээ хэлэнэб?» гэжэ һанаха, этигэжэ ядаха байхат. Боложо байһан юумые бодотоорнь харахын тулада дурамбайгаа абажа, самолёдтоо һуугаад Цакир тосхон дээгүүрнай, илангаяа стадион дээгүүрнай ниидээд бусагты.

Аймагаймнай центртэхи энэ ори ганса стадион мүнөө танихаар бэшэ боложо байна: хашаа харшань зада татагдаад, талмай дээгүүрнь нүхэ һүбэ малтагдашоо. Энэ юун болобо гээшэб гэхэдэ, эндэ клуб баригдахань! Клуб барихын тулада стадион эбдэжэ байнал! Энээниие энэ дары зогсоолгожо үгыт, хүндэтэ Тархай! Юуб гэхэдэ, аймагай залуушуул һайн дураараа ажаллажа, хамтынгаа хүсөөр энэ стадиониие хэдэн жэлэй турша соо баряа юумэл! Хэды шэнээн ехэ гүрэнэй зөөри гаргашалагдаа гээшэб! Бодоод үзыт! Гадна, үбэл үнгэржэ, хабар, зун болохо ха юм. Тиихэдэнь ажалшад хаана сэнгэхэ, һорёо мүрысөө үнгэргэхэ юм? «Тохомой шэнээн газарта тойрон байжа хатараад, гэрэй шэнээн газарта гэшхэн байжа хатараад лэ» байха юм гү?

Клуб гээшэ стадионһоо өөрэгүй хэрэгтэй. Энэ маша зүб! Теэд культурын нэгэ гуламтые эбдээд, нүгөөдынь бариха гэжэ ямар ёһо гээшэб? Энэ хадаа зэмэгүй һайн гэрые эбдэжэ хаяад, орондонь мүн лэ тиимэ гэр bariһантай адли бэшэ гү?

Клуб бариха газар стадионһоо ондоо тээ олдоогүй гээшэ гү гээ һаа, тиимэ газар Цакир тосхондо дүүрэн байха. Ажалшадта айхабтар хэрэгтэй стадион эбдээд, клуб бариха гэһэн, һанаа зүүдэндэ орошогүй шиидхэбэри хэд юуд гаргаа гээшэб гэжэ мэдэхээ хүлеэжэ ядажа байна гут?

Республикын Культурын министр нүхэр Жалсабон, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр В. Мангутов, аймгүйсэдкомой Культурын таһагые даагша нүхэр Д. Цыбиков, мүн партиин айкомой нэгэ түлөөлэгшэ—эдэнэр хамтадаа ябажа, клуб бариха газар хараашалжа ябатараа тэгшэлэгдэһэн, сэбэрлэгдэһэн стадион харажархимсаараа «эндэ бариха» гэһэн шиидхэбэри тамхи татаха зуура гаргажархёо гэлсэдэг.

Аймагай залуушуулай хүсөөр, гүрэнэй зөөреэр хэдэн жэлэй турша соо баригдаһан стадионой наһан иигээд лэ дүүрэхэеэ байнал.

Нүхэр Тархай, энэ хэрэгтэ оролсожо, стадиониемнай абаралсыт.

Д. Аюшеев.

АРХЕОЛОГИЧЕСКА МАЛТАЛГА ЮУ ХАРУУЛНАБ

Хизаар ороноо шэнжэлдэг Кяхтын музейн директор нүхэр Р. Ф. Тугутовай үүсхэлээр, Кяхта городһоо хорёод модоной газарта—Черемухова губида байдаг гуннуудай хүүр энэ оной сентябрьда шэнжэлэгдээ.

Черемухова губиһаа наяад хүүр олдоһон байна. Тэдэ хүүрнүүд тон нягтаар хадагаланхай байба. Эдэ хүүрнүүд дээрэ хүһөө шулуун сахираг шэнгеэр гү, али дүрбэлжэлэн обоололгдоһон туладаа, элеэр тобойн харагдана.

Гуннуудай бүлгэм нэгэдэлэй эгээлэйшье гэшүүд тэндэ хадагалагдаһан хадань тэрээниие шэнжэлэлгэ илангаяа һонирхолтой болоно. Юуб гэбэл, эртэ урда сагай арадай соёл ба ажаһуудалые бэеэрээ байгуулагшадай хүүрнүүд эндэ хэбтэнэ бшуу.

Эндэхи нэгэ хүүрые бүри тодорхойгоор шэнжэлжэ үзэхэдэмнай һонин зүйлнүүд олдоо. Антрополог Н. Н. Мамоновагай тодорхойлһоной ёһоор, 50—55 наһа гүйсэһэн эрэ хүн тэндэ хүдөөлэгдэһэн байба. Тэрэ хүүрые малтажа байхадаа, хүдөөлэлгын гуримые тодорхойлоо һэмди. Хүүрнүүдынь 2,5 метр гүнзэгыдэ булагдаад, хоёр мянган жэлэй туршада ехээр гэмтээгүй байгаа. Тэрэнэй хуурсагыень бүдүүн гэгшын шэнэһэн модоор хээд, хажуу талыень нимгэн болотор хайһан байха юм. Хуурсагай оёорто нараһанай холтоһо дэбисэһэн, дээрэһээнь хүндэлэн хабтагай хадажа, бүхэлһэн байба. Наһа барагшын хүлнүүдэй, мүн толгойнь дэргэдэ тусгаар зай гаргажа, тэрээн соонь элдэб шухала хэрэгсэлнүүдые гуннуудай заншалай ёһоор табиһан байна.

Археологическа малталгын үедэ олдоһон эдэ зүйлнүүд гуннуудай ямар шажантай байһые элеэр харуулба. Хүүрнүүдые малтаха үедэ олдоһон эд зөөринь ехэ һонирхолтой. Дээдэ талаһаа алталагдаһан аад, загаһанай хашарһа һажаалгажа түмэрөөр хэгдэһэн хоёр эдлэл бидэниие ехээр һонирхуулаа. Энээнэй гоёолтонь, газаахи дүрсэнь Хитадай таряашадай дээдэ зэргын культуратай гуннуудай нягта холбоотой байһые гэршэлнэ.

Наһа барагшынгаа араг бэеын дэргэдэ эбэр нома табиһан байба. Тэрэ номоной яһаниинь лэ үлэнхэй. Дайнда мордоходоо унажа гарадаг моринойнь тоногуудай үлөөдэһэн, хазаарай гарьха гэхэ мэтын олон юумэнүүд хүүр сооһоонь олдоо.

Иимэ болохолоороо, эндэ хүдөөлүүлэгдэһэн гуннуудай нүүдэл байдалтай сэрэгшэ хүнүүд байһаниинь элирнэ.

Кяхтын аймагтахи гуннуудай хүүрнүүдые шэнжэлхэтээ хамта, тэдэнэй түүхые бүри үргэнөөр, тодорхойгоор мэдэхэ гэжэ оролдохо ёһотойбди.

Г. Пытляков.

ХЭЗЭЭ НЭЭГДЭХЭ КЛУБ, КУЛЬТБАЗАНУУД БЭ?

Үдэшын боро харанхы... Үдэртөө шангаар ажаллаһан бүхэг залуушуул Калинишна тосхоной гол үйлсэдэ сугларба. Эдэ хүбүүд, басагад удаан хөөрэлдэһэнэй һүүлээр гэр гэртээ бусаха баатай болоо. Тэрэ үедэнь бидэнэр ерээд, мэндэлдэжэ эхилбэбди.

— Мүнөө үдэшэ клуб соотнай юун болохоб?—гэжэ асуухадамнай:

— Юуншье болохогүй. Клубнай түгжэтэй байдаг. Зандаал даа,— нэгэ басаган мундуушагаар харюусаба.

Агаарааршье арюухан, сэлмэг һэнгэлэг тэрэ үдэшэ клубынь нээгдээгүй. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой зуу холо гаран залуу малшад тэрэ үдэшэ сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэ аргагүй байшоо.

Тус колхозой һүнэй-товарна, хониной ба гахайн фермэнүүдтэ, таряан ажалай бригадануудта ажалладаг залуушуул ямар шалтагаан тэрэһээ культурнаар амарха аргагүйдэбэб? Партийна ба комсомольско организацинууд юу хаража байгаа юм?

Эндэ клубынь үдэр бүри хаалгатай байдагынь гэмшэлтэй. Кинокартина хаа яа харуулагдадаг. Лектор ба агитаторнууд малшадта ерэдоггүй шахуу.

Үнгэрэгшэ намар Кяхта, Улан-Үдэ городуудһаа олон залуушуул колхоздо туһалхаяа ерэһэн байгаа. Теэд, тэдэнэй дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулагдаагүй гэлэй.

Тиимэ хүдэлмэри гансал Калининна тосхондо муугаар табигдаһан гээшэ гү? Үгы! Колхозой центр — Субагтые хараад үзэгты. Эндэхишье клубынь культурын гуламта болоодүй байһаар.

Калининай нэрэмжэтэ колхоздо соёл болбосоролой хүдэлмэри мүн лэ хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Энэ колхозой эбэртэ бодо малай фермэнь аймаг соогоо түрүү гэжэ тоологдодог. Тэрэнэй дэргэдэ культбаза эмхидхэгдэһэн юм. Түрүүшээр бага зэргэ юумэ хэгдэһэн аад, мүнөө ямаршье хүдэлмэри ябуулагдахаяа болишонхой. Культбазын байра түлигдэнэгүй, хүгжэмэй, шатар ба дамай хэрэгсэлнүүд үгы болошоо. Газетэ, журналнуудынь үнинэй асарагданагүй.

Зунай халуунда культбазын сонхын шэлнүүдые абаһан юм. Тэдэнь мүнөө хүрэтэр табигдаадүй. Культбазымнай байрые дулаалуулыт, хүдэлмэриень һэргээгыт гэһэн гуйлтатайгаар эндэхи малшад правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Цыкалода хэдэн удаа хандаһан байха. Түрүүлэгшэнь ходол иигэжэ харюусадаг:

— Тэндэтнай комплексно бригадын бригадир нүхэр Ганжуров бии ха юм. Тэрээндээл хэлыт.

Нүхэр Ганжуровта хандахада, шэл ба барилгын бусад материалнууд байхагүй гэһэн шалтаг барьяад, һанаа амархан һуужа байдаг.

Мүн Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд малшадай дунда ябуулагдадаг культурна гэгээрэлэй хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ анхаралаа ехээр табидаггүй байха юм. Фермэнүүдэйнь дэргэдэхи улаан булангууд ехэнхидээ хаалгаатай байдаг. Тиимэһээ эндэхи колхознигууд (илангаяа малшад) сүлөөтэй сагтаа газетэ, журнал уншаха, хөөрэлдөө шагнаха аргагүйдэнэ. Нёдондо жэл колхозой правлени нилээд ехэ мүнгэнэй бурят хубсаһа худалдажа абаа һэн. Теэд тэрэнь мүнөө хүрэтэр хэрэглэгдэнгүй хэбтэнэ.

Тус колхозой центртэ яһала һайн клуб бии. Гэбэшье, тэрээн соонь культурна хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнэ. Ушар юуб гэхэдэ, клубые даагшань мүнөө жэлдэ 4 дахин һэлгэгдэһэн байна.

Колхозой библиотекые даагша нүхэр Доржиева үдэшэ боломсоор тэрэнээ хаажархёод, гэртээ харишадаг. Уншагшадай конференци, нүүдэл библиотекэ эмхидхэгдэнэгүй.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз культурна хүдэлмэридэ зорюулжа жэл бүри ехэ мүнгэ һомолдог. Гэхэ зуура, тэрээнээ ашагтайгаар гаргашалжа шададаггүй. Энэ жэл культурна хүдэлмэридэ 38 мянган түхэриг хараалагдаһан аад, миил 13 мянган түхэригынь гаргашалагдаа.

Тус аймагта бэлигтэй дуушад, хүгжэмшэд, уншагшадай олон ургажа байһыень уранһайханай харалга элирүүлээ һэн. Теэд аймагай тэрэ харалгын үедэ эмхидхэгдэһэн кружогууд олонхидоо тараагдашоо.

Кинокартина баһал муугаар табигдана. Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хүдөө ажахын темэтэй картинануудһаа арсадаг байна.

Совхозой зуу холо гаран малшад Киран тосхондо ажаһуудаг юм. Эндэ киномеханик байд гээд ерэдэг. Теэд, картинануудые хүл дээрээ байжа хараха, зарим хүн гэртэһээ стул асаржа һууха баатай болоно.

КПСС-эй айкомой пропаганда ба агитациин таһагай мэдээгээр, аймаг соо зуу гаран агитатор бии тоотой юм. Теэд хэн агитатор, ямар темээр, хэды хөөрэлдөө хээб гэһэн мэдээн байхагүй.

Кяхта городто культурын хоёр байшан бии юм. Тэндэ нилээд олон хүдэлмэрилэгшэд ажалладаг. Теэд, тэдэнэр хүдөө гаража, колхозой клубуудта туһалха, дүй дүршэлөө абалсаха гэхэ мэтын эмхидхэлэй хүдэлмэри хэдэггүй, харин хатар танца эмхидхэлгээр ажалаа хизаарладаг.

Хэдэн жэлэй үедэ кяхтынхид һайн үүсхэл гаргаа һэн. Республика соогоо эгээн түрүүлжэ нүүдэл культбаза эмхидхэдэг болоһон байгаа. Мүнөө тэрэнь мартагдашоо.

Кяхтын колхознигууд, механизаторнууд, совхозой хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд мяха, тоһо, һүнэй хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын сагта хүсэхын тула шэн зоригтойгоор ажаллажа байна. Иимэ шухала зорилго бэелүүлжэ байһан колхознигуудай культурна эрилтые гүйсэд хангаха шухала гэжэ Кяхтын хүтэлбэрилэгшэд ойлгохо ёһотой. Политическэ, гэгээрэлэй хүдэлмэри һайжаруулха тухайда КПСС-эй обкомой VIII пленумэй гаргаһан шиидхэбэриие ойрын сагта дүүргэлгэ—кяхтынхидай арюун уялга болоно.

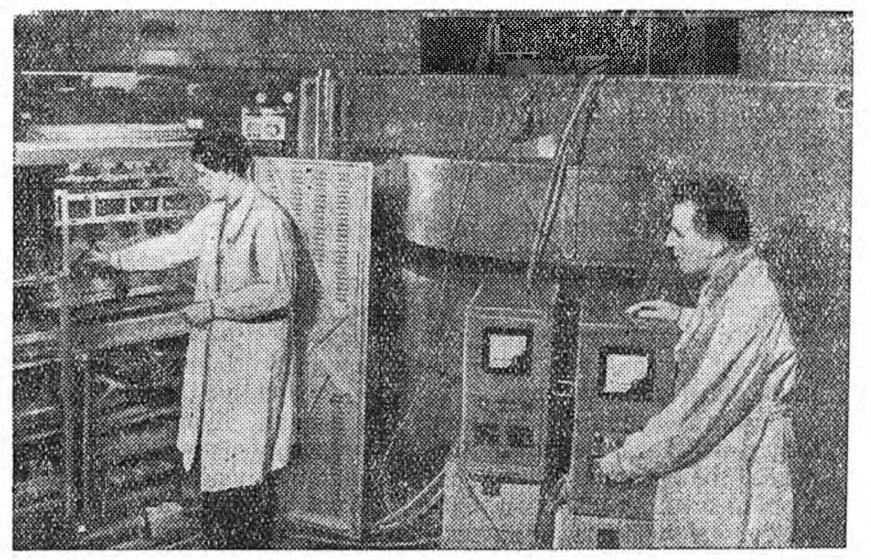
А. Михайлов.

Хэнэй гэмээр энэ болоноб?

Һургуулинуудта үхибүүдые нэгэ адлиханаар (формоор) хубсалуулха эрилтэ табигдадаг болонхой. Тиимэһээ, түрэлхидынь үхибүүдээ сэбэрхэнээр хубсалуулаад, һургуулидань ябуулха уялгатай. Формын хубсаһа үмдэгты гэжэ багшанар эрилтэ хэдэг.

Һургуулиин энэ гуримые ондоогооршье эбдэхэ ябадал гарадаг. Тэрэнэй гол шалтагаан гэхэдэ, мүнөө манай Хэжэнгын аймагта үхибүүдэй формо оёхо бүд байхагүй. Хүрин, хара үнгэтэй трико бүхы Хэжэнгэ соо олохогүйт. Аймагай эд хэрэглэгшэдэй союзай түрүүлэгшэ Ц. Балдановһаа энээн тухай асуухада, иимэ бүд дээрэһээ эльгээнэгүй гэжэ харюусадаг. Хэрбээ тиимэ гээшэгшэ һаань, һургуулиин үхибүүдтэ хубсаһа оёхоор хара, хүрин үнгэтэй трико, сагаан мадепалам эльгээхыень Бурмонкоопсоюзай хүтэлбэрилэгшэдһөө эрилтэ хэгдэхэ байна. Хэрбээ иимэ бүдүүдэй үгы һаа, һурагшадай бэлэн формо эльгээгээ һаань—бүри һайн бэлэй.

А. Аюржанаев.

ДУБНА (Москвагай область). Ядерна шэнжэлэлгэ хэхэ Нэгэдэмэл институтта 12 ороной эрдэмтэд хүдэлмэрилнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Виктор (Польшын Арадай Республика) болон Ш. Шамсудинов (СССР) эндэ хүдэлмэрилжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Шэнэ тээрмэ

Хурдан урасхалта Баян Голой зүүн эрьедэ, колхозой хуушан тээрмын тээ хойнохоно июнь һарын нэгэ үглөөгүүр газар малтадаг трактор, машинанууд, колхознигууд олооро сугларжа эхилһэн юм. Игэжэ Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозой шэнэ тээрмэ баригдажа эхилһэн байгаа.

Үни хада баригдаһан хуушан тээрмынгээ эбдэрһэн дээрэһээ колхозой гэшүүд таряа талха татахаяа аяар Оронго, Иволга ошохо баатай болодог һэн. Иимэ холо ябахада түбэгтэй, саг ехээр гээгдэдэг байгаа. Энээниие хараадаа абажа, колхозой правлени шэнэ тээрмэ бариха гэжэ тогтоогоо һэн.

Энэ барилга коммунист Гомбожап Султумовта даалгагдаа бэлэй. Хүдэлмэришэдэй һайнаар ажалла-һанай, колхозой правлениин туһалжа байһанай ашаар газар малталгын хүдэлмэри удангүй дүүргэгдэжэ, гэрэй һуури бетоноор хушагдаа һэн. Тиигэжэ барилга эршэтэй түргэнөөр хэгдэжэ эхилээ. Энэ үедэ Дымбрен Нимаевай хүтэлбэреэр тээрмын досоохи түхеэрэлгэнүүд, механизмууд ехэнхидээ модоор бүтээгдэжэ эхилһэн юм.

Нүхэр Нимаев колхозой тогтоһонһоо хойшо ниитын ажалда бүхы хүсэ шадалаа үгэжэ ябана. Нүхэр Нимаев мүнөө 78 хүрэбэшье, хүл хүнгэн, һонор сарюун зангаараа. Энэ үбгэнтэй сугтаа дархашуул Бальжинима Гомбоев, комсомол хүбүүн Лхамажап Будаев болон бусад эрхим һайнаар ажаллаа.

Сентябриин һүүл багта тэргэдээ таряа ашаһан колхознигууд шэнэ тээрмэ тээшэ һубарижа эхилээ һэн.

А. Бадаев.

Ажалай забһарта гимнастика хэнэ

Түмэр замай Улан-Удэ станциин паровозно депогой цехүүдтэ ажалай забһарта гимнастика хэгдэдэг болонхой. Хүдэлмэришэдэй бэе махабадаа һайжаруулха, шамбай шанга болгохо хэрэгтэнь гимнастикын ехэ туһатай байһан тула энээниие Советскэ Союзай предприятинууд болон эмхи зургаануудта, һургуулинуудта хаа хаанагүй эмхидхэжэ эхилээ. Үйлэдбэри дээрэ гимнастика эмхидхэхэ методист нүхэр Пожидаева депогой дирекцитэй хамта ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байна. Нүхэр Пожидаева хүдэлмэришэдэй мэргэжэлые ажалдань тааруулан, ямар цехтэ ямар гимнастика хэхэдэ ашатай туһатай байхые хараада абажа, гимнастикын тусгаар комплекс зохёогоо. Цех бүхэндэ энэ хэрэгые хүтэлбэрилхэ хүнүүдэй семинар болоһон байна.

Мүнөө эдэбхитэд, методистнууд цех бүхэндөө гимнастика ходо хэдэг болоо. Мастер Рябцев, түмэршэ дархан Галецкий, слесарь Афанасьев гэгшэд даабаридаа илангаяа оролдосотой һайнаар хандана.

И. Воробьев.

Олон үхибүүдтэй эхэнүүд шагнагдаба

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр, олон хүүгэдтэй эхэнүүдые «Эхын алдар» гэжэ орденуудаар ба «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаба.

Ториин аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А. И. Евграфова, Бичурын аймагай Ново-Сретенка тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Ф. И. Соболева, Улан-Удэ городой Советскэ районой гэрэй эзэн эхэнэр А. Е. Корнева, Зэдын аймагай Дэрэстэй нютагай гэрэй эзэн эхэнэр М. И. Плюснина гэгшэд 9 үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлһэнэйнгөө түлөө «Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор шагнагдаба.

Найман үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлһэн 14 эхэ «Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын орденоор шагнагдаа. Тэдэнэй тоодо Бичурын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн З. Д. Балданова, Тарбагатайн аймагай Барыкино тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр С. И. Ван Синчен, Ториин аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А. С. Борисова ба бусад бии.

Долоон үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлһэнэйнгөө түлөө «Эхын алдар» гэжэ 3-дахи шатын орденоор 31 хүн шагнагдаба. Тэдэнэй дунда Ториин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Д. Р. Буянтуева, мүн энэ аймагай «Заветы Ильича» колхозой гэшүүн Д. Р. Чердонова, Бичурын аймагай Бичурын совхозой хүдэлмэришэн Ц. М. Магбанова, Баунтын аймагай Монгой тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр С. Д. Базарова, Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Д. Н. Дампилова, Зэдын аймагай Дэрэстэй нютагай гэрэй эзэн эхэнэр М. Ц. Чагдурова, Заиграйн аймагай Шэнэ-Бэрээн тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр А. Я. Шитина ба бусад бии.

«Эхын медаль» гэжэ 1-дэхи шатын медаляар 61 эхэ, «Эхын медаль» гэжэ 2-дохи шатын медаляар 108 хүн шагнагдаһан байна.

Энээниие мэдэнэ гүт?

✦ Хүнэй бэеын үндэрынь ходо хубилжа байдаг юм. Эртэ үглөөгүүр хүн үндэр байдаг. Харин үдэшэ болотор 1—2 сантиметрээр хородог. Хэрбээ үдэртөө ехээр ябуултаһан байгаа һаа, 4 — 6 сантиметрээр хорожо магад. Юунһээ тиигэнэб гэхэдэ, хүнэй ябахада нюрганай яһан, уенүүдэй хоорондохи мэнгээрһэн агшана гээшэ.

Эгээл ута хүнэй бэеын үндэрынь 2 метр 83 сантиметр, эгээл богони бэетэй, гушан долоо хүрэһэн тарбаган хүнэй үндэрынь 42 сантиметр болоһон байгаа.

Мүн эгээл томо бэетэй хүн 369 килограмм, эгээл бага тарбаган хүн 9,5 килограмм шэгнүүртэй байһан юм.

Дэлхэй дээрэ хүнэй бии болоһоор 100 мянга шахуу жэл үнгэрөө гэжэ эрдэмтэд тодорхойлһон байна.

✦ Нэгэ минута соо ехэ юумэ хэжэ боломоор гээшэ. 1955 ондо орон доторнай минута бүри нэжээд автомашина бүтээгдэһэн, 12 мянга шахуу метр пумаажан бүд нэхэгдэһэн, 600 паар гутал оёгдоһон байгаа. Энээн дээрэһээ харахада, хүдэлмэриин нэгэ минутые гээбэл, хэды ехэ юумэ бүтээгдэнгүй үлэхэ байна гээшэб.

✦ Хүнэй бэедэ шухала хэрэгтэй глюкоза (буйлуулмал сахар), дабһан, витамин гэхэ мэтэ 60 шахуу янзын юумэн зүгын тоһон соо байдаг. Тиимэһээ зүгын тоһон хүнэй бэедэ ехэ туһатай юм.

Нэгэ стакан уһан соо зүгын нэгэ халбага тоһо хээд, үглөөгүүр уухада һайн байха. Зүгын тоһо эдидэг үхибүүд халдабарита үбшэндэ дайрагдасагүй. Зүгын тоһон үхибүүдэй шуһанда үнгэ оруулдаг бодосой процентые ехэ болгодог. Һүн эдеэндэ, үрэ жэмэстэ зүгын тоһо холижо эдюулхэдэ һайн юм. Үдэшэндөө зүгын нэгэ халбага тоһонтой стакан уһа холёод ууһан хүн һайнаар унтадаг байха. Уушханай ханяада аргалхадаа зүгын тоһондо холиһон һү, өөхэ арадай медицинын үнинэй хэрэглэдэг байһаниинь элитэ.

✦ Нэгэ һарын туршада зарим түгжэ хорхойнууд өөрынгөө бэеын шэгнүүрһээ зургаа мянга дахин үлүү ехэ юумэ эдидэг байна.

1957 оной «Эхэнэрэй календарь», «Һурагшын календарь», журналнуудһаа абтаба.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Хитад арадай культурна ажабайдалда болоһон онсо шухала хэрэг

ПЕКИН, декабриин 11. (ТАСС). КНР-эй Гүрэнэй соведэй даалгабаряар, хитад хэлэнэй фонетическэ алфавидай проект, мүн тэрэнэй тайлбари декабриин 11-дэ толилогдоо.

Тус проект Арадай политическэ консультативна Соведэй Бүхэхитадай комитедэй бюрогой үргэдхэмэл заседани дээрэ эхин түрүүн зүбшэн хэлсэгдээд, мүнөө Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай сессидэ баталуулхын тулада табигдаба. Тус фонетическэ алфавидай баталагдаһанай һүүлээр, багшанарай һургуулинуудта, эхин болон дунда һургуулинуудта, ехэ зоной һурадаг һургуулинуудта, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхадаг һургуулинуудта, хэблэлнүүдтэ энэ алфавит улам үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна.

Хитад арадай культурна ажабайдалда шухала ехэ событи болохо энэ ушарта Хитадай бүхы газетэнүүд түрүү бэшэгүүдээ зорюулаа. «Путунхуа» гэжэ бүхы хитадуудай нэгэн ниитэ яряанай хэлые дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ фонетическэ алфавидай проект ехэ удхашанартай байха байна гэжэ Хитадай хэблэл мэдээсэнэ. Мүн мүнөөнэй литературна хэлые һургуулинуудта зааха, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхаха, тэрэшэлэн бага яһатануудай хитад хэлые шудалха, мүн өөһэдынгөө бэшэгэй хэлэ байгуулха хэрэгтэнь энэ алфавит ехэ туһа хүргэхэ юм.

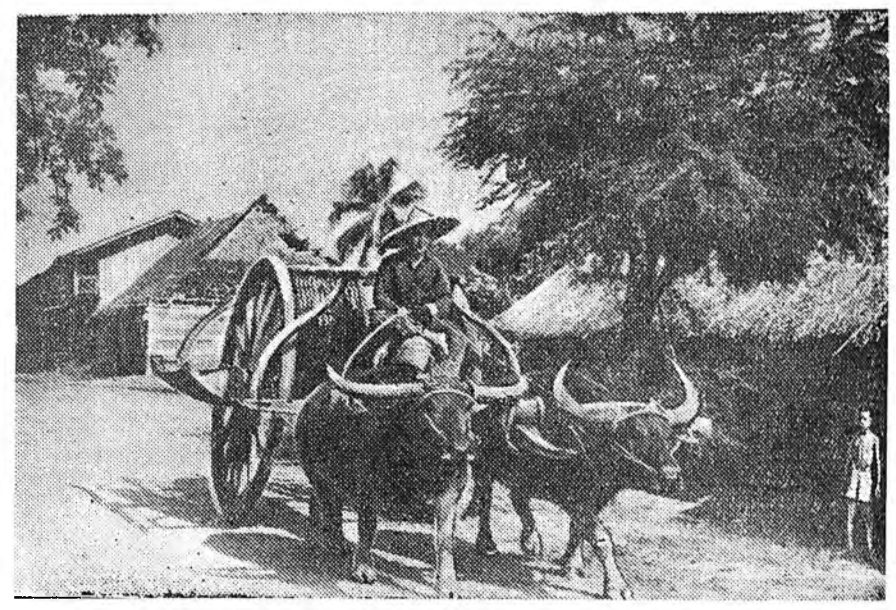
Латин алфавидай үндэһэ һууридa түшэглэн зохёогдоһон энэ фонетическэ алфавит Хитадай үзэг бэшэгые хубилгаха хэрэгэй шухала шатануудайнь нэгэн болоно гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ. Алфавидай шэнэ проектынь байгуулагдахаһаа урда тээ хэрэглэгдэдэг иероглифуудые үсөөн болгохо, тэдэниие простойгоор бэшэдэг болохо талаар бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри бэелүүлэгдээ.

Монголой Арадай Республикада газарай хүдэлһэн тухай

УЛАН-БАТОР, декабриин 10. (ТАСС). Декабриин 4—5-най үдэрнүүдтэ Монголой Арадай Республикада газарай хүдэлһэн тухай мэдээсэл «Үнэн» газетэ толилоо. Баян-Хонгорой аймагта, мүн Ехэ-Богдо болон Бага-Богдо гэжэ ууланууудай шадар газар эгээл ехээр хүдэлһэн байна. Тиихэдэ, Эбэр Хангайн, Ара Хангайн, Дунда Губиин болон Урда Губиин аймагуудта газар мүн лэ хүдэлөө.

Даб дээрэ абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, Баян-Хонгорой, Эбэр Хангайн болон Ара Хангайн аймагуудтахи зарим сомоной центрнүүдтэ захиргаанай болон байрын хэдэн гэрнүүд һандаргагдаа. Мүн хэдэн хүн үхөө.

Газарай хүдэлһэнһөө боложо хохидоһон хүнүүдтэ туһаламжа үзүүлхын тулада правительствын онсо комисси байгуулагдаа.

Таиланд. Оронoй урда зүгтэ оршодог Банг Мы гэжэ тосхоной үйлсэдэ.

ТАСС-эй фотохронико.

Түрүүшын хэмэл одые анхан абажа гараһан ракетын США-гэй газар дээрэ унаһан тухай Америкын газетэ иигэжэ бэшэнэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 10. (ТАСС). США-гэй газар дээрэ унаһан ракетын үлэгдэлнүүдые Америкын засагаархид нюугаад байжа болоо гэжэ Денвер городто (Колорадо штат) хэблэгдэдэг «Пост» газетэ бэшэнэ. Советскэ түрүүшын хэмэл одоной ракетын һүүлшын шатын металлическа үлэгдэлнүүдые США нюуһан байжа болоо гэжэ Лос-Анжелосһоо декабриин 7-до абтаһан мэдээсэлнүүд соо тус газетэ бэшээ. «Унадаг һолир мэтэ юумэнүүд Аризонодо унаа гэһэн элитэ баримтанууд бии юм» гээд Лос-Анжелостохи «Экзаминер» газетэ бэшээ. «Мэргэжэл һайнтай эрдэмтын Аризоноһоо энээн тушаа мэдээсэл эльгээһэн тухайнь обороной министерство юушье дуулгаагүй».

США-гэй далайн-сэрэгэй флодой научно-шэнжэлэлгын управлениин мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН, декабриин 10. (ТАСС). «Декабриин 6-да Кейп-Канаверал гэжэ туршалгын станциһаа табигдаһан «Авангард» ракетын двигательдэнь эбдэрхэй газар байһан дээрэһээ, тэрэ тэһэршоо гээд США-гэй далайн-сэрэгэй флодой научно-шэнжэлэлгын управлени декабриин 10-да хуулита ёһоор мэдүүлээ.

Энэ хэмэл одоной табигдаһан газартаа һөөргөө унажа тэһэрһэн дээрэһээнь, одо табиха талмай бага зэргэ гэмтээгдээ. Энэнь һаяар заһагдаха. Эдэ эбдэрхэй зүйлнүүдые заһахын хажуугаар, туршалгын шэнэ ракетэ табихын тулада бэлэдхэл үргэлжэлүүлэгдэһээр».

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрохо хэмэл одые табиха хоёрдохи һэдэлгэ январиин тэн болотор хойшолуулагдаа гэжэ «Интернейшнл Ньюс Сервис» агентство мэдээсэнэ.

Америкын атомна бомбардировщигууд Англида ехэ аюул тохёолдуулжа байна

ЛОНДОН, декабриин 10. (ТАСС). Атомна, водородно бомбонуудые тээһэн Америкын самолёдуудай Англи дээгүүр саг үргэлжэ ниидэжэ байһандань, Англиин олониитэ гүнзэгы ехээр һанаата болоһоор. Эдэ самолёдуудай али нэгэнэйнь гэнтэ бутаршоо һаань, Англиин арад зондо айхабтар ехэ аюултай байна гэжэ общинануудай палатада үгэ хэлэһэн лейборист Зиллиакус премьер-министртэ декабриин 10-да хэлээ. Тиимэһээ атомна, водородно бомбонуудые тээһэн Америкын самолёдуудай ниидэлгые хорихо гэһэн дурадхал тэрэ оруулаа. Гэбэшье, иимэ самолёдуудай ниидэхэдэнь ямаршье аюулгүй. Хэрбээ ямар нэгэн самолёдой гэнтэ тэһэршоошье һаань, радиоактивна бодосуудай хүндэ хоро хүргэхэ аюулынь тон бирагүй бага байна гэжэ премьер-министр Макмиллан харюудань хэлэһэн байха юм.

Редакторай орлогш

О. ГОМБОЕВА.

ГҮРЭНЭЙ ШҮҮБЭРИТЭ ДОТООДЫН 3 % УРЬҺАЛАМЖА

1957 оной ноябриин 30-да Свердловск городто болоһон шүүбэринүүдэй 60-дахи тиражай

ШАЛГАЛТЫН ТАБЛИЦА

Урьһаламжын арбан разряд бүхэнэй серинүүд болон облигацинуудай удаадахи номернуудта шүүбэринүүд тудаба:

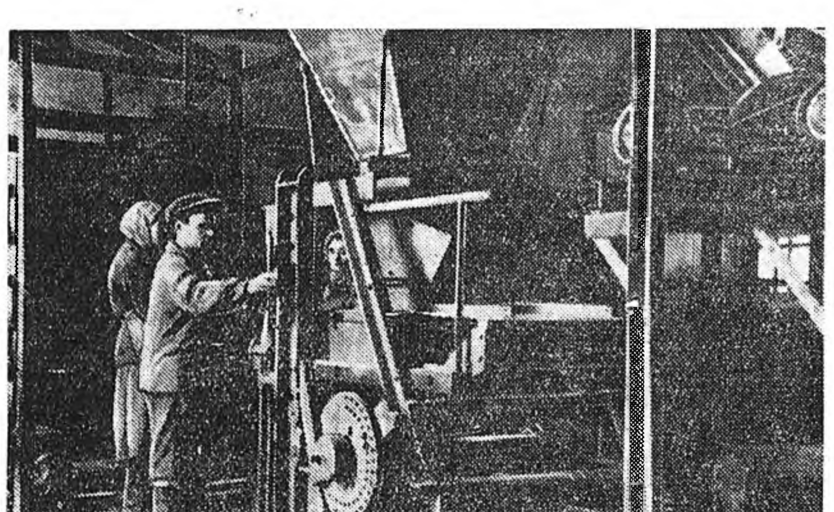
Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	шүүбэриин хэмжээн (түхэригөөр)	Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	шүүбэриин хэмжээн (түхэригөөр)	Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	шүүбэриин хэмжээн (түхэригөөр)	Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	шүүбэриин хэмжээн (түхэригөөр)
000200	14*)	5 000	025679	43*)	10 000	055410	16*)	10 000	081540	1—50	1 000
000210	1—50	400	026178	14*)	5 000	055818	1—50	400	081945	07*)	5 000
000318	1—50	400	026626	1—50	400	055987	16*)	5 000	082189	01*)	5 000
000756	20*)	5 000	027597	15*)	5 000	056318	17*)	5 000	082293	14*)	5 000
000779	26*)	5 000	029422	1—50	400	057449	1—50	400	082861	1—50	1 000
001394	24*)	5 000	029538	15*)	10 000	057770	1—50	400	082942	1—50	400
001464	38*)	5 000	029751	1—50	400	058426	24*)	10 000	083220	45*)	5 000
002134	1—50	400	029780	1—50	400	058750	39*)	10 000	083320	42*)	10 000
003774	41*)	5 000	029979	28*)	10 000	058817	1—50	400	085864	1—50	400
004069	32*)	5 000	030054	47*)	10 000	058941	1—50	400	086124	1—50	1 000
004103	31*)	5 000	030473	30*)	5 000	059409	49*)	5 000	087265	20*)	10 000
004665	09*)	5 000	030843	07*)	5 000	059573	1—50	1 000	087361	1—50	400
005000	1—50	1 000	031732	24*)	5 000	061090	08*)	5 000	087598	09*)	5 000
005430	05*)	5 000	032758	43*)	10 000	061203	09*)	10 000	088158	16*)	5 000
005950	17*)	5 000	034074	44*)	5 000	062649	1—50	400	088613	45*)	25 000
008771	42*)	10 000	035623	45*)	5 000	063969	05*)	5 000	088854	38*)	5 000
008951	06*)	5 000	035788	1—50	400	065164	40*)	50 000	088890	1—50	400
010015	1—50	400	036555	1—50	400	065810	1—50	1 000	089205	1—50	400
010631	16*)	5 000	036617	1—50	400	066445	1—50	400	089268	12*)	10 000
010655	41*)	5 000	037634	24*)	5 000	066541	20*)	10 000	090710	04*)	10 000
010994	1—50	400	038580	42*)	5 000	067027	07*)	5 000	092128	10*)	5 000
012059	30*)	5 000	038793	1—50	400	067237	1—50	400	093318	44*)	5 000
012206	33*)	5 000	038824	19*)	5 000	067433	08*)	10 000	093887	1—50	400
013261	14*)	5 000	039597	1—50	400	067630	18*)	10 000	094424	45*)	5 000
013277	1—50	400	040421	11*)	50 000	068011	46*)	5 000	094425	39*)	5 000
013982	02*)	5 000	040575	41*)	5 000	069861	30*)	5 000	095193	13*)	10 000
014862	01*)	5 000	041428	08*)	5 000	070179	1—50	400	095411	1—50	400
015022	1—50	1 000	043881	19*)	5 000	071340	27*)	5 000	096298	10*)	5 000
015184	38*)	5 000	044176	46*)	5 000	071778	15*)	5 000	096342	45*)	5 000
016512	34*)	5 000	045005	1—50	400	072274	19*)	5 000	096445	29*)	5 000
018011	16*)	5 000	046005	25*)	5 000	072460	10*)	5 000	096663	26*)	5 000
018496	1—50	400	046267	1—50	1 000	073078	1—50	400	097344	10*)	5 000
018718	28*)	5 000	046287	1—50	1 000	074280	1—50	1 000	097394	1—50	400
019213	45*)	5 000	047094	49*)	5 000	074674	1—50	400	097600	26*)	10 000
019544	21*)	25 000	048651	17*)	10 000	075833	41*)	5 000	097694	1—50	1 000
019865	01*)	5 000	048894	38*)	5 000	076533	41*)	5 000	098408	30*)	5 000
022027	1—50	1 000	048914	1—50	1 000	077018	12*)	25 000	098755	44*)	5 000
023031	1—50	400	051659	47*)	5 000	077260	42*)	5 000	098823	1—50	400
023179	1—50	400	051789	1—50	400	077374	18*)	10 000	099047	50*)	10 000
024417	21*)	10 000	053573	41*)	25 000	078751	45*)	10 000	099365	1—50	400
024714	1—50	400	054136	19*)	5 000	079030	30*)	5 000	099558	07*)	5 000
024904	1—50	400	055119	1—50	1 000	079525	10*)	5 000			
025002	1—50	400	055246	01*)	10 000	080505	47*)	25 000			

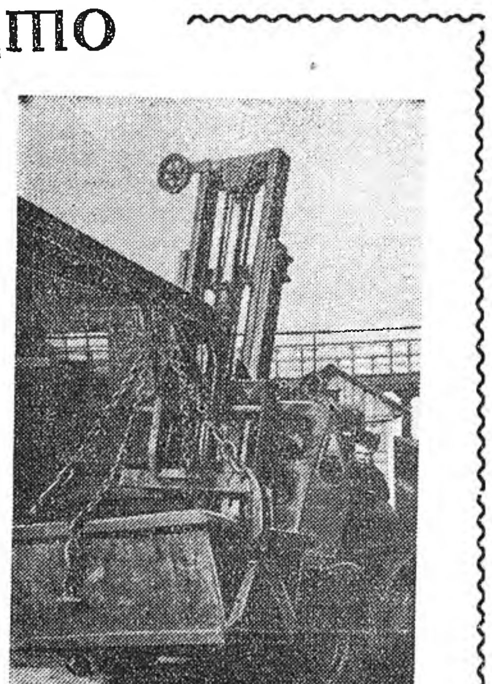
*) Энэ серийн облигациин нүгөө 49 номернуудтань тус бүриин 400 түхэригэй шүүбэринүүд буугаа.

БМАССР-эй ГОССБЕРКАССЫН БА ГОСКРЕДИДЭЙ УПРАВЛЕНИ.

Фоторепортаж

Хирпиисын заводто

Дээдэ Онгостойн хирпиисын заводой хүдэлмэришэд урдаа табигдаһан зорилгоёо муу бэшээр дүүргэжэ байна. Хирпиисээр ашаалагдаһан автомашинанууд заводой хашаа сооһоо гаража, Улан-Удэ городой барилганууд тээшэ удаа дараалан ошожол, ошожол байна...

Заводой хүдэлмэришэд хирпиисэ сохихо жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэрые ажалай бэлэгээр угтаһан юм. Тэрэ гэһээр хэдэн һара үнгэрөө.

— Үйлэдбэриингөө зүблөөн дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессиин Хандалгатай танилсаад байхадаа ажалайнгаа амжалтые улам арьбадхаха гэжэ шиидээ һэмди. Тиигэхэ зуураа, үйлэдбэриингөө арга боломжые тооложо үзөөд, энэ жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 4 миллион хирпиисэ гаргаха гэһэн уялга абаа һэмди,—гэжэ хирпиисэ сохидог цехын түрүү хүдэлмэришэнэй нэгэн нүхэр Попов хөөрэнэ.

Заводой хүдэлмэришэд хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, хирпиисэ олоор гаргахын түлөө тэмсэхынгээ хажуугаар, продукциингаа өөрынь үные химдаруулха, шанарынь һайжаруулхын түлөө ехээр оролдоно. Хирпиисэ галдадаг пеэшэндэ хүдэлмэрилдэг нүхэр Теренина халаан бүриингөө нормые үлүүлэн дүүргэжэ, гансал һайн шанартай продукци гаргана.

Ажалай бүтээсые ехээр дээшэлүүлжэ, хирпиисэ олоор гаргадаг болохын тулада заводой хүдэлмэришэд бии байһан арга боломжоёо хэрэглэхые оролдоно. Заводой үйлэдбэридэ шэнэ технологи хэрэглэгдэжэ, байрын гэрэй хана хэхэдэ таатай зохид шлакоблогуудые бүтээдэг болоо. Үйлэдбэриин энэ технологи һайнаар шудалһан хүдэлмэришэд нүхэд Толстопятов, Думнова болон бусад шлакоблогуудые бүтээхэдээ халаан бүхэнэйнгөө нормые 125 процентһээ доошо бэшээр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэһээ доошоо) 1. Нүхэр Е. Думнова, Л. Толстопятов гэгшэд шлакоблок гаргадаг түхеэрэлгые хаража байна. 2. Автопогрузчигай шофер В. Юсупов хүдэлмэридөө гарахаяа ябана. 3. Хүдэлмэришэн нүхэр Сусликова хирпиисэнүүдые пеэшэндэ абаашажа ябана.

А. Мантаев.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ. ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности — 34-05. местной информации и писем — 24-74. корректорская—32-67. бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00605. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 5747.